

GTK

MISKOLCI EGYETEM

Pénzügy-számvitel füzetek V. 2022

GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

MISKOLCI EGYETEMI KIADÓ • 2022

PÉNZÜGY-SZÁMVITEL FÜZETEK 2022

PÉNZÜGY-SZÁMVITEL FÜZETEK V. 2022

Miskolci Egyetemi Kiadó
2022

TARTALOMJEGYZÉK

<i>Füredi-Fülöp Judit – Murányi Klaudia – Várkonyiné Juhász Mária:</i> A polgári törvénykönyv kiemelt változásainak számviteli hatása	7
<i>Szemán Judit – Bozsik Sándor – Süveges Gábor:</i> A bankrendszer digitalizációs kihívásai	14
<i>Füredi-Fülöp Judit – Murányi Klaudia – Várkonyiné Juhász Mária:</i> A bekerülési érték kiemelt elemei a számviteli törvény és az IFRS rendszerében	22
<i>Süveges Gábor – Szemán Judit – Bozsik Sándor:</i> A tőkeellátottság és a lejáratil illeszkedés állapota távhőszolgáltatók esetén – általános jellemzők és a végzett tevékenység szerepe.....	30
<i>Bozsik Sándor – Süveges Gábor – Szemán Judit:</i> A magyar Covid-válságkezelés hatása a magyar költségvetésre	36
<i>Horváth Tibor:</i> A NAV jogkövetéssel arányos fellépéseinek irányai és az azt alátámasztó kockázatelemzés.....	47
<i>Hegedűs Mihály:</i> A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzése, valamint a korrupció elleni intézkedések könyvvizsgálói feladatai	54

A POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV KIEMELT VÁLTOZÁSAINAK SZÁMVITELI HATÁSA

Füredi-Fülöp Judit¹ – Murányi Klaudia² – Várkonyiné Juhász Mária³

¹egyetemi docens, Miskolci Egyetem, stfjudit@uni-miskolc.hu

²egyetemi tanársegéd, Miskolci Egyetem, stmklau@uni-miskolc.hu

³egyetemi docens, Miskolci Egyetem, stvjm@uni-miskolc.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) módosításáról szóló 2021. évi XCV. törvény több olyan új előírást tartalmaz, amely a számviteli elszámolásra is hatással van 2022. január 1-jétől. Tanulmányunkban azzal foglalkozunk, hogy a pótbefizetés szabályai hogyan változtak a módosítás következményeként, hogyan kell kezelni számviteli szempontból az adott tételek, illetve, hogy a saját tőke védelme érdekében A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (továbbiakban: Szt.) milyen egyéb rendelkezéseket fogalmaz meg.

1. A LASSÚ TŐKEVESZTÉS SZABÁLYAI

2016. december 1-jétől a beszámoló letétbe helyezési és közzétételi kötelezettség az Online Beszámoló és űrlapkitöltő Rendszeren (OBR-en) keresztül teljesíthető. Ez a rendszer megfigyeli az adott vállalkozási formára törvényileg előírt sajáttőke-szabályok betartását is. (Szemán, 2017) Ezek a kritikus sajáttőke-szabályok a korábbi években is kötelezőek voltak a társaságok számára, azonban egy előírás hatékonyságához sohasem az vezet, hogy annak be nem tartása esetén milyen súlyos szankciókat ír elő a jogszabály, hanem a szankciónak a jogsértést követő időbeni közvetlensége, valamint bekövetkezésének elkerülhetetlensége. (Lőrinczi, 2018) Mivel a korábbi években a cégbíróság nem tudta szigorúan követni a társaságok tőkehelyzetét, ezért ha a társaságok nem tettek eleget a kötelezettségüknek, és nem rendezték a tőkehelyzetüket, akkor sem volt jellemző a mulasztás miatti jogkövetkezmény. Az OBR újításával azonban akár kényszertörlési eljárás is indulhat a társaságok ellen.

A gazdasági társaságok esetében a tagoknak kell a veszteséget viselni. Mivel a betéti társasággal és a közkereseti társasággal ellentétben a hitelezők nem követelhetik közvetlenül a tulajdonosoktól a követeléseiket, szükséges volt a veszteségrendezés szabályozása korlátolt felelősségű társaság és részvénytársaság esetében. A hitelezői érdekeket kiemelkedően fenyegető esetek közé tartozik:

- az ún. „lassú”, tartós vagyronvesztés: ha a Szt. szerint készített beszámolójának adatai alapján egymást követő két üzleti évben nem rendelkezik a társasági formájára kötelezően előírt jegyzett tőkének megfelelő összegű saját tőkével,
 - amennyiben a társaság tagjai a második év számviteli törvény szerinti beszámolójának elfogadásától számított 3 hónapon belül a szükséges saját tőke biztosításáról nem gondoskodnak, akkor a gazdasági társaság köteles e határidő lejártát követő 60 napon belül elhatározni más gazdasági társasággá való átalakulását, vagy rendelkeznie kell jogutód nélküli megszűnéséről.
 - Kft. esetében, ha a társaság saját tőkéje veszteség folytán a törzstőke felére csökken, a tagoknak határozniuk kell a pótbefizetés előírásáról vagy a törzstőke más módon való biztosításáról, illetve a törzstőke leszállításáról, mindezek hiányában a társaságnak más társasággá történő átalakulásáról, illetve jogutód nélküli megszüntetéséről. A határozatokat legkésőbb 3 hónapon belül végre kell hajtani.

- Rt. esetében, amennyiben a saját tőkéje a veszteség következtében az alaptőke kétharmadára csökkent, a részvényeseknek határozniuk kell az alaptőke biztosításáról, illetve annak módjáról, így különösen a részvényesek által történő befizetés előírásáról, valamint az alaptőke leszállításáról, továbbá a társaságnak más társasággá történő átalakulásáról, ezek hiányában pedig a társaság megszüntetéséről.

A tartósan tőkehiányosan működő társaságok ugyanis veszélyeztetik a forgalom biztonságát és a hitelezők érdekeit, ezért nem elegendő a tagok elhatározására bízni azt, hogy a tényleges gazdasági helyzetüknek, illetve cégformájuk szerinti tőkekövetelményeknek megfelelő formában folytassák a működésüket és ezt szem előtt tartva – belátásuktól függően alakuljanak át, vagy esetlegesen döntsenek a megszűnésükről. (szerk. dr. Pál Tibor, 2006)

2022. január 1-jétől az ún. lassú tőkevesztés szabályai kerültek pontosításra: “Ha egymást követő két teljes – tizenkét hónapot magában foglaló – üzleti évben a társaság saját tőkéje nem éri el az adott társasági formára kötelezően előírt jegyzett tőkét, és a tagok a második év beszámolójának elfogadásától számított három hónapon belül a szükséges saját tőke biztosításáról nem gondoskodnak, e határidő lejártát követő hatvan napon belül a gazdasági társaság köteles elhatározni átalakulását. Átalakulás helyett a gazdasági társaság a jogutód nélküli megszűnést vagy az egyesülést is választhatja.”

A szabály pontosítására az újonnan alakuló társaság miatt volt szükség, hiszen az alapítás évében nagyon gyakran működnek veszteségesen a társaságok. Az első üzleti év természetesen csonka, az sem kizárt, hogy csupán pár napot ölel fel. [3:133. § (2)]

Vagyonvesztés esetén milyen lehetséges esetek állnak rendelkezésre a tulajdonosok számára a szükséges saját tőke biztosításához:

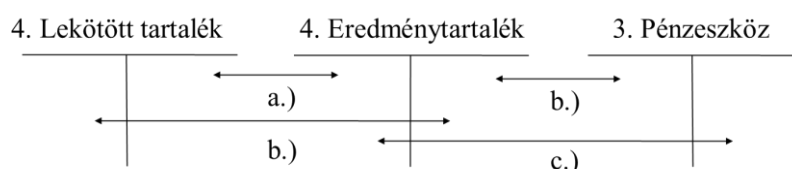
- a jegyzett tőke feltételes leszállítása a jegyzett tőke egyidejű felemelésével,
- a jegyzett tőke leszállítása tőketartalékkal vagy eredménytartalékkal szemben,
- értékhelyesbítés alkalmazásával,
- és pótbefizetéssel.

Az első három esetben a Szt. ad részletesebb szabályokat, míg a pótbefizetés esetén a Ptk. 2022. január 1-jétől pontosításokat fogalmazott meg.

2. PÓTBEFIZETÉS SZABÁLYAINAK PONTOSÍTÁSA

A saját tőkének a társaság gazdálkodását valóban finanszírozni kell, vagyis a negatív saját tőke – mely kimutathatóságát a jelenlegi szabályok nem tiltják – csak matematikailag értelmezhető az eszköz-forrás összefüggés alapján. A veszteségrendezés normál módjának a Ptk. a pótbefizetést tekinti, melynek általános szabályait a létesítő okirat tartalmazhatja, részletes szabályait a legfőbb szerv határozatának kell tartalmaznia. A tőkepótlásról való gondoskodás fontos eszközével kapcsolatos fontos változás, hogy a Ptk. a kft.-re vonatkozó korábbi szabályait a módosítással az általános társasági jogi szabályok között fogalmazza meg (3:99/A. §), így a jövőben valamennyi nem tőzsdére bevezetett gazdasági társaság (kkt.-k, bt.-k kft.-k és a zrt.-k) esetében megengedi a pótbefizetés előírását. Többszemélyes társaság esetén továbbra is szükséges a létesítő okiratot módosítani, azonban az egyszemélyes társaságoknak az alapító okirat módosítása nélkül is lehetőség lesz a pótbefizetés elrendelésére. Fontos további változás, hogy a pótbefizetést a tagoknak nem kötelező visszafizetni. Ebben az esetben a gazdasági társaságnál a lekötött tartalékban kimutatott pótbefizetés összegét az eredménytartalék javára kell átvezetni, amennyiben a gazdasági társaság tulajdonosa (tagja) a pótbefizetésből származó követeléséről lemond, a lemondás időpontjával. [Szt. 38. § (11) bek.]

Veszteség fedezetére kapott pótbefizetésekről akkor beszélünk, ha a létesítő okirat a legfőbb szervet feljogosítja, hogy a tulajdonosok számára ezt előírja. Ilyenkor az a tulajdonos, aki szintén gazdasági társaság – vagyis nem magánszemély – a pótbefizetést az eredménytartalék terhére, annak visszafizetését az eredménytartalék javára kell, hogy elkönyvelje. A pótbefizetés a veszteségek rendezésére szolgáló ideiglenes megoldás, amiből az következik, hogy a veszteség pótlásához már nem szükséges pótbefizetéseket, illetőleg annak megmaradt részét a tagoknak visszafizetik. A visszafizetést a visszafizetés időpontjában a hatályos tulajdonos részére kell visszafizetni függetlenül attól, hogy azt a jogelődje teljesítette. Ennek indoka az, hogy az üzlet rész, részesedés átruházásával kapcsolatban valamennyi jog átszáll az üzlet rész, részesedés megszerzőjére, így a pótbefizetés visszatérítésére való jogosultság sem lehet ez alól kivétel. A pótbefizetési kötelezettség a tulajdonosok személyétől független, így saját üzlet rész, részvénny megszerzése esetén az a társaságot is terhelheti. A törvény azonban különbséget tesz a tulajdonosok és a társaság között a visszafizetés tekintetében, és nem teszi lehetővé azt, hogy a társaság által teljesített pótbefizetést a társaságnak magának kelljen visszafizetni, ez az összeg a társaság saját tőkéjét gyarapítja és így a saját üzlet részre, részesedésre vonatkozó szabályozással összhangban végül is a tulajdonosok üzlet részeinek, részesedésének értékét növelheti.

a.) Megszavazott, de még nem teljesített pótbefizetés

T 4. Eredménytartalék – K 4. Lekötött tartalék

b.) Pótbefizetés folyósítása

T 3. Pénzeszköz – K 4. Eredménytartalék vagy

T 4. Lekötött tartalék – K 4. Eredménytartalék

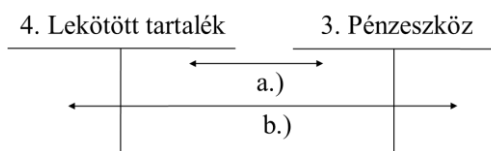
c.) Visszakapott pótbefizetés

T 4. Eredménytartalék – K 3. Pénzeszközök

1. ábra: Pénzben nyújtott pótbefizetés a tulajdonosnál

Forrás: Saját szerkesztés

Míg a tulajdonosnak csak a vállalt, de még nem teljesített fizetendő pótbefizetés összege után kell lekötött tartalékot képezni, addig a pótbefizetést kapó társaságnak, a pótbefizetés teljes összege után van lekötött tartalékképzési kötelezettsége.

a.) Kapott pótbefizetés a pénzmozgással egyidejűleg

T 3. Pénzeszköz – K 4. Lekötött tartalék

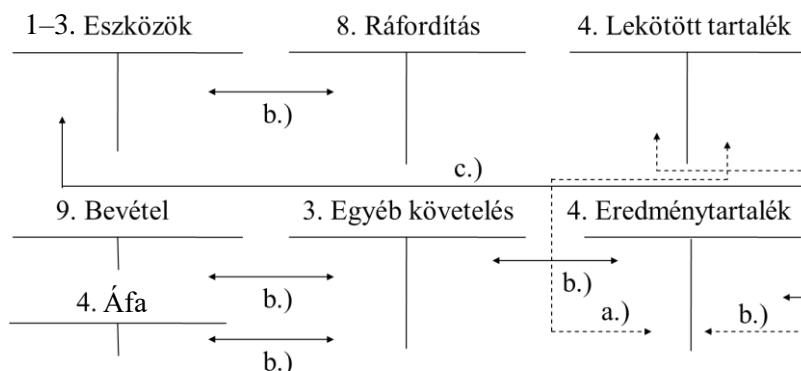
b.) Pótbefizetés visszafizetése

T 4. Lekötött tartalék – K 3. Pénzeszköz

2. ábra: Pénzben nyújtott pótbefizetés a veszteséges társaságnál

Forrás: Saját szerkesztés

Az új Ptk. megjelenésével, 2013-tól van lehetőség arra, hogy a pótbefizetés nem pénzbeli szolgáltatás útján teljesítésék, ilyenkor az értékesítés szabályai szerint kell az eszköz átadását könyvelni.

a.) Megszavazott, de még nem teljesített pótbefizetés

T 4. Eredménytartalék – K 4. Lekötött tartalék

b.) Pótbefizetés nyújtása

T 3. Egyéb követelés – K 9. Bevételek

T 3. Egyéb követelések – K 4. Fizetendő áfa

T 8. Ráfordítás – K 1-3. Eszközök

T 4. Eredménytartalék – K 3. Egyéb követelések

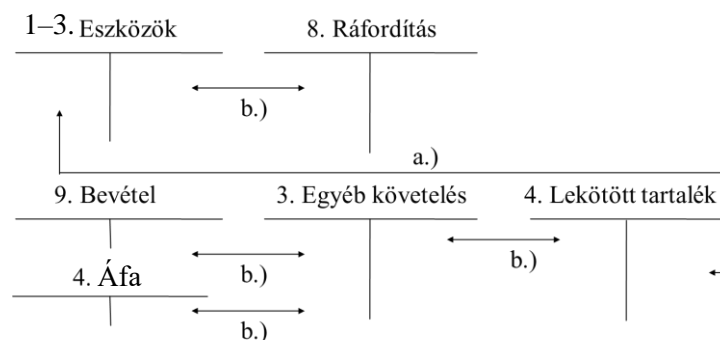
c.) Visszakapott pótbefizetés

T 1-3. Eszközök – K 4. Eredménytartalék

3. ábra: Egyéb eszközben nyújtott pótbefizetés a tulajdonosnál

Forrás: Saját szerkesztés

A veszteséges társaságnál ebben az esetben a lekötött tartalékkal szemben kell átvenni az eszközt, és a pótbefizetés „visszafizetését” kell eszközértékesítésként könyvelni.

a.) Kapott pótbefizetés

T 1-3. Eszközök – K 4. Lekötött tartalék

b.) Visszaadott pótbefizetés

T 3. Egyéb követelés – K 9. Bevételek

T 3. Egyéb követelések – K 4. Fizetendő áfa

T 8. Ráfordítás – K 1-3. Eszközök

T 4. Eredménytartalék – K 3. Egyéb követelések

4. ábra: Egyéb eszközben nyújtott pótbefizetés a veszteséges társaságnál

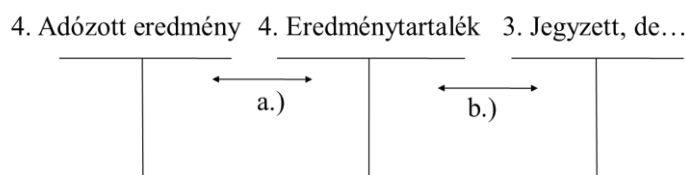
Forrás: Saját szerkesztés

Ha az eszköz értékesítését nettó módon számolja el – akár a veszteséges társaság, akár a tulajdonos – akkor az eszköz szerződésben meghatározott összeg és a könyv szerinti érték különbözetét, ha pozitív bevételként, ha negatív ráfordításként kell elszámolni. (Süveges, 2020)

3. PÉNZBELI BETÉTEK RENDELKEZÉSRE BOCSÁTÁSÁNAK HATÁRIDEJE, FELTÖLTÉSES SZABÁLY

Könnyebben értelmezhető az ún. feltöltéses szabály, mivel eddig nem volt egyértelmű, hogy ilyenkor a tagok az osztalék terhére valósítják meg a jegyzett tőke emelését. Az új normaszöveg alapján a tag(ok) határozhatnak úgy, hogy az osztalék terhére vállalják a pénzbeli vagyoni hozzájárulás szolgáltatását. Ekkor a társaság jogosult osztalékról határozni, azonban annak a tagnak, aki még nem teljesítette pénzbeli vagyoni hozzájárulását, az osztalék nem fizethető ki, hanem jegyzetttőke-emelésként kell azt elszámolni.

Hitelezővédelmi szempontok érdekében a pénzbeli vagyoni hozzájárulás teljesítésére vonatkozó véghatáridőt is meghatározza a Ptk. 2022. január 1-jétől. Az apport tárgyának rendelkezésre bocsátására vonatkozó határidőhöz igazították, azaz jegyzett tőke befizetésére két teljes – tizenkét hónapot felölelő – üzleti év áll rendelkezésre ebben a vonatkozásban is. A második teljes üzleti évről készített számviteli törvény szerinti beszámoló elfogadásától számított három hónapon belül kell tehát a pénzbeli vagyoni hozzájárulást rendelkezésre bocsátani. (3:162. §) Az eredménytartalék csökkenéseként kell könyvelni a még be nem fizetett pénzbeli vagyoni hozzájárulás teljesítéseként (a jegyzett, de még be nem fizetett tőke feltöltésére) a külön jogszabályban meghatározottak szerint átvezetett összeget.

a.) Adózott eredmény átvezetése eredménytartalékba

T 4. Eredménytartalék – K 4. Adózott eredmény

b.) Tőkeemelés

T 4. Eredménytartalék – K 3. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke

5. ábra: A még meg nem fizetett pénzbeli vagyoni hozzájárulás teljesítése a feltöltéses szabály alapján

Forrás: Saját szerkesztés

4. SZÁMVITELI TÖRVÉNY SAJÁT TŐKE VÉDELME T BIZTOSÍTÓ RENDELKEZÉSEI

A számviteli törvény a saját tőke védelmét biztosító rendelkezéseiben rögzíti, hogy az előző üzleti évi adózott eredménnyel kiegészített szabad eredménytartalék akkor fizethető ki osztalékként, részesedésként, a kamatozó részvény tulajdonosának kamatként, ha a lekötött tartalékkal, továbbá a pozitív értékelési tartalékkal csökkentett saját tőke összege az osztalék, a részesedés, a kamatozó részvény kamatának figyelembevétele (kifizetése) után sem csökken a jegyzett tőke összege alá.

Mikor mutatható ki a tulajdoni befektetések után kapott, az adózott eredmény felosztásáról szóló határozat szerint járó összeg? A szabad eredménytartalék és a saját tőke összegének meghatározásánál növelő tételként figyelembe vehető az előző üzleti évi beszámolóban még nem szereplő, de a tárgyévi mérlegkészítés időpontjáig elszámolt kapott (járó) osztalék, részesedés

összegét. Ebben az esetben az osztalék maximumát befolyásolja a korrigálás, nem a tárgyévi adózott eredményt.

Osztalékelőlegként – a más jogszabályban előírt egyéb feltételek mellett – csak akkor fizethető ki a közbenső mérlegben (illetve egyéb, az alapul szolgáló beszámoló mérlegében) kimutatott adózott eredménnyel kiegészített eredménytartalék, ha a lekötött tartalékkal, továbbá a pozitív értékelési tartalékkal csökkentett – a közbenső mérlegben (illetve egyéb, az alapul szolgáló beszámoló mérlegében) kimutatott – saját tőke összege az osztalékelőleg megállapított összegének figyelembevételével sem csökken a jegyzett tőke összege alá.

A saját részvény, a saját üzletrész, továbbá a visszaváltható részvény visszavásárlásának (megszerzésének) – a más jogszabályban előírtakon túlmenően – az is feltétele, hogy azok visszavásárlására (megszerzésére)

a) a legutolsó beszámolóval lezárt üzleti év mérlegében kimutatott adózott eredménnyel kiegészített szabad eredménytartalék osztalékként, részesedésként, kamatozó részvény kamataként figyelembe nem vett összege, vagy

b) a közbenső mérlegben (illetve egyéb, az alapul szolgáló beszámoló mérlegében) kimutatott – osztalékelőlegként figyelembe nem vett – adózott eredménnyel kiegészített szabad eredménytartalék összege fedezetet nyújtson úgy, hogy a lekötött tartalékkal, a pozitív értékelési tartalékkal, továbbá a visszavásárlás (a megszerzés) értékével csökkentett saját tőke összege nem csökken a jegyzett tőke összege alá. [Szt. 39. § (3)–(5) bek.]

Ezen korlátozó rendelkezések elsődleges célja, hogy a saját tőke ne is kerülhessen a jegyzett tőke szintje alá az osztalékfizetés meghatározását követően, valamint az osztalékfizetés maximális összege mennyi lehet.

5. KÖVETKEZTETÉS

A pótbefizetés a tőkepótlásról való gondoskodás fontos eszköze. Ezzel kapcsolatos változások között elsődleges fontosságú, hogy 2022. január 1-jétől már nemcsak a kft.-k számára alkalmazható megoldás, hanem mint általános szabály került be a gazdasági társaságok alapítása fejezetébe, immáron valamennyi nem tőzsdére bevezetett gazdasági társaság (kkt.-k, bt.-k kft.-k és a zrt.-k) esetében lehetséges.

Mit tehet a gazdasági társaság, ha a saját tőkéje egymást követő két üzleti évben nem éri el a jegyzett tőke minimális, adott gazdasági társasági formának megfelelő, kötelezően előírt szintjét?

1. A tulajdonos tagok jegyzett tőkét emelnek, ezzel párhuzamosan nő a saját tőke is.
2. Élnek az érték helyesbítés lehetőségével. Ezzel a megoldással az értékelési tartalékokat növelhetik, és ezzel párhuzamosan nő a saját tőke is.
3. Veszteség fedezésére pótbefizetési kötelezettséget írnak elő. Pótbefizetés esetén a lekötött tartalék növekszik, és ez emeli meg a saját tőke szintjét.
4. A jegyzett tőke leszállítása eredménytartalékkal vagy tőketartalékkal szemben történhet. Ebben az esetben mindig azt kell szem előtt tartani, hogy a társasági formának megfelelő minimum jegyzett-tőke-szint megvalósuljon, az alá nem mehet.

Hitelezővédelmi szempontok érdekében a pénzbeli vagyoni hozzájárulás teljesítésére vonatkozó véghatáridőt is meghatározza a Ptk. 2022. január 1-jétől, amely két teljes üzleti év.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] 2000. évi C. törvény a számvitelről
- [2] 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- [3] Dr. Lőrinczi Gyula (2018): *Jogi ismeretek*. MKVKOK, Budapest, ISBN: 978-963-9878-52-5.
- [4] Süveges Gábor Béla (2020): *Analysis of the Asset Structure of Hungarian District Heat Suppliers, with Special Regard to the Fixed Assets, Based on the Companies' 2009–2017 Accounts*. Theory Methodology Practice: Club of Economics in Miskolc, 1589-3413 2415-9883 16 01 53-63, 31591713.
- [5] Szemán Judit (2017): Tőkeszerkezeti elméletek érvényesülése a szolgáltató szektorban. *Controller info*, 5, 3, pp. 50–61.
- [6] Pál Tibor (szerk.) (2006): *Speciális számviteli eljárások*. Economix Kiadó, Budapest.

A BANKRENDSZER DIGITALIZÁCIÓS KIHÍVÁSAI

Szemán Judit¹ – Bozsik Sándor² – Süveges Gábor³

¹egyetemi docens, Miskolci Egyetem, pzszeaman@uni-miskolc.hu

²egyetemi docens, Miskolci egyetem, pzbozsi@uni-miskolc.hu

³egyetemi adjunktus, Miskolci Egyetem, suveges.gabor@uni-miskolc.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

A pandémiás időszakban jelentős figyelem irányult az online elérhető, digitális pénzügyi szolgáltatásokra. A nemzetgazdaság és az állampolgárok számára egyaránt kézzelfogható előnyöket biztosítanak az elérhető, gyors szolgáltatások (azonnali fizetési rendszer keretében bevezetett szolgáltatások, az érintésmentes fizetési lehetőségek, továbbá a netbanki-mobilbanki fejlesztések). A könnyen elérhető és népszerű lehetőségek hozzájárulnak a készpénzhasználat arányának csökkentéséhez, az elektronikus kereskedelem és ügyintézés bővüléséhez és a pénzügyi tudatosság növekedéséhez, valamint a fenntartható pénzügyi rendszer létrejöttéhez. A digitális átálláshoz szükséges egyik legfontosabb előfeltétel a társadalmi nyitottság az elérhető technológiák elfogadására és széles körű alkalmazására. A digitális szolgáltatások általános használata biztosítja a globális világhoz való csatlakozást, a lehetőségek hatékonyabb kihasználását és ezáltal a sikerességet akár magánszemélyként, akár vállalatként, akár kormányzati szereplőként. Fontos megjegyezni, hogy vannak még bőven megoldandó kérdések, amelyek közül az egyik szabályozási kérdés a fintechcégek és a hagyományos bankok egyenlő szabályozásának kérdésköre.

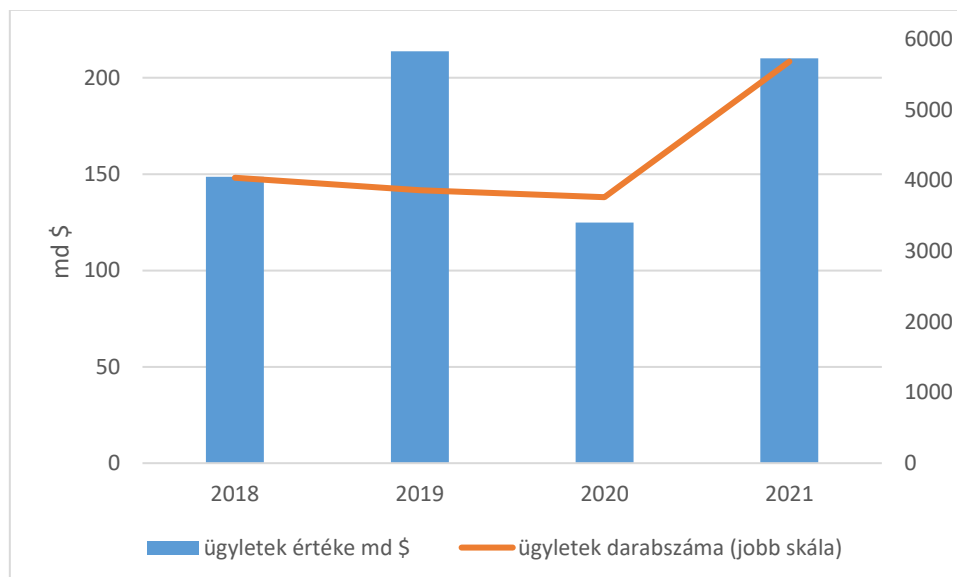
1. BEVEZETÉS

A technológia nagyon fontos szerepet játszik a mai világban. Minden ágazat különböző módszereket alkalmaz, hogy értéket teremtsen ebben a digitális világban. Az elmúlt 40 évben kialakult két meghatározó tényező, a digitalizáció és a környezeti fenntarthatóság kérdése meghatározó lesz a következő évtizedekben, és jelentősen formálni fogja az emberiség jövőjét (Murányi, 2018). Ebben az írásban a digitalizáció kérdéskörét vizsgáljuk a bankszektor tekintetében. A bankszektor jelenleg technológiai fordulaton megy keresztül, amely a világválság korszakában különösen felgyorsult. Ez az időszak drasztikus változást hozott a világban. A veszteségek mellett a járvány azonban új lehetőségeket is nyitott a fejlődésre, többek között a bankszektorban is. A koronavírus-járvány ismételten rámutatott a digitalizáció lehetőségeire a pénzügyi rendszerben, és a megbízható elektronikus fizetési lehetőségek fontosságára hívta fel a figyelmet (Pál, 2020; Kovács-Nagy, 2022). Ebben az időszokban a bankszektor hatékony szerepet játszott, hogy ügyfelek megfelelő szolgáltatásokhoz juthassanak a digitális térben. A fogyasztók többsége megtanulta, elfogadta, megszerette a digitális banki szolgáltatásokat. Ebben a jelenlegi korszakban kivirágzott a digitális banki szolgáltatások használata, amelyek révén sok ügyfelet segítettek különféle fizetési és egyéb szolgáltatások igénybevételében. A mesterséges intelligencia a bankügyletek jövője, mivel adatokat szállít a csalárd tranzakciók csökkentése érdekében, és javítja a biztonságot ezen a területen. A fintechforradalom gyorsan átalakítja a pénzügyi szektort. A digitális technológiák használata megszokottá válik. Ez a szabályozási és piaci változásokkal együtt teljes átalakulást teremt a pénzügyi szolgáltatások terén. A világ változásához igazodó számviteli szabályzatok kidolgozása alapvető fontosságú (Füredi et al., 2014; Pál et al., 2015).

2. A KEZDETEKTŐL A FINTECHIG

A világválság pozitív hatást gyakorolt a nemzetközi digitalizációs folyamatokra, azok a szereplők kerültek előnybe, akik diverzifikálni tudták a tevékenységüket. Mára egyértelművé vált, hogy az egyéb iparágakhoz hasonlóan a bankszektor sikerességét is alapjaiban határozza meg, hogy milyen válaszokat ad a digitalizáció kihívásaira. Az előttünk álló időszak a banki szolgáltatások területén is a digitális átállás folyamatának fejlesztéséről szól majd. Egy hatékonyan működő bankrendszer nemzetgazdasági szempontból is alapvető fontosságú, ezért fontos, hogy a szektor digitalizációs törekvései minél gyorsabban és hatékonyabban valósuljanak meg (Becsei et al., 2019).

A financial technology (fintech) olyan, innovatív vállalkozások által digitális környezetben létrehozott, illetve digitális eszközökön működtetett termék vagy szolgáltatás, mely a pénzügyi szektorban (banki, befektetési, biztosítói körben) versenyre lép a hagyományos pénzügyi módzerekkel és intézményekkel. Ugyanakkor a fintech egy olyan új iparág megnevezése is, amely innovatív technológiát alkalmaz a pénzügyi tevékenységek fejlesztésére. A fintechvállalatok lehetnek startupvállalkozások vagy a piacon több éve jelen lévő pénzügyi és technológiai vállalatok, amelyek a meglévő pénzügyi intézmények által nyújtott pénzügyi szolgáltatások helyettesítésére vagy kibővítésére törekednek. A fintechvállalkozásnak tekintjük azokat a szereplőket, amelyek a klasszikus pénzügyi intézmények, hitelintézetek, biztosítók, brókerek stb. számára vagy tőlük független, önálló szolgáltatás nyújtása céljából készítenek fintechalkalmazásokat. Ez utóbbi esetben saját ügyfélkört építenek ki, versenyezve a hagyományos szereplőkkel. A fintech fejlődését az elmúlt évtizedben az is elősegítette, hogy a 2008. évben kezdődött pénzügyi válságot követően a pénzintézetek először a túlélésre, majd a tőkehelyzetük konszolidációjára koncentráltak, így a valódi pénzügyi innovációra évekig nem maradt elég pénzük és energiájuk. Ugyanakkor a központi bankok – a gazdasági válságból való kilábalás meggyorsítása érdekében – világszerte olcsóvá és bőségesé tették a pénzügyi forrásokat. E pénzbőség pedig a legjobb megtérülést keresve tömegesen talált befektetési célpontot a bankok átmeneti bénultságát kihasználó, frissen alapított technológiai cégekben.

1. ábra: Fintech befektetési tevékenység globálisan 2018–2021 között
(kockázati tőke, magántőke és felvásárlás)

Forrás: KPMG Pulse of FinTech H2'21 2022 Január

A 2021. évi rekordnagyságú befektetések mellett a KPMG elemzése szerint 2022-ben is nagy beruházások várhatók a fintech területén, és a kevésbé fejlett piacokon, Afrikában, Délkelet-Ázsiában és Latin-Amerikában is növekvő aktivitással lehet számolni (KPMG, 2021).

Ezek a vállalkozások gyorsan és hatékonyan tudtak reagálni az új fogyasztói generáció igényeire: újdonságot, kényelmet, egyszerűséget és közösségi élményt hoztak a mindennapokba. Így világszerte sok száz, a mindennapi pénzügyeket egyszerűsítő, mobiltelefonon is elérhető olcsó vagy ingyenes alkalmazás terjedt el elsősorban a számlák áttekintésére, a fizetési szolgáltatások (bolti vagy netes vásárlás, átutalás) kényelmes és költséghatékony végrehajtására, illetve befektetések közötti választásra, valamint a befektetések kezelésére. (Kovács L. – Terták E., 2019) A fintechalkalmazások megjelenését az is segítette, hogy míg a pénzügyi intézmények működését szigorúan szabályozzák és ellenőrzik a hatóságok, addig a technológiai cégek e területen való működését sokkal kevesebb kötelező előírás köti gúzsba. A szűken értelmezett banki, biztosítási szolgáltatások mellett mintegy tíz éve létrehozott blokklánc- (blockchain) technológiára építve kísérlet történt magának a pénznek, mint fizetési eszköznek a digitalizációjára is. A blokklánc-technológia iránt a pénzügyek és biztosítások mellett más területeken is egyre nagyobb az érdeklődés. Ugyanakkor létezik közös halmazuk is, így van számos olyan fintech-, insurtech alkalmazás, amely a blockchain-technológia elemeiből építkezik. A fintech-cégek megjelenésére reagálva a hagyományos hitelintézetek is innovatív fejlesztéseket kezdeményeztek vagy különböző típusú partnerséget alakítottak ki az ezen a területen megjelenő cégekkel, illetve egyszerűen felvásárolták a fintech startupokkal együtt a kialakított új megoldásokat, és integrálták azokat a saját működésükbe. A kezdeti szembenállásból így mára együttműködéssé alakult a régóta működő klasszikus pénzügyi és az új fintechvállalkozások viszonya. A hitelintézeteknél, biztosítóknál rendelkezésre áll a szükséges tőke és egy széles, a klasszikus intézményekben megbízó ügyfélkör, a fintechvállalkozásoknak pedig birtokukban áll az innovatív megoldások kidolgozásához szükséges tudás és rugalmasság. Ezek integrálása révén pedig nemcsak az ügyfelek élvezhetnek kedvezőbb szolgáltatásokat, de az együttműködő cégek is nyereségesebben tudnak működni. Az együttműködés azonban egyes technológiai óriások (pl. Google, Facebook, Amazon, Alibaba stb.) számára nem szükségszerű, ők önállóan is rendelkeznek annyi felhasználóval, akkora tőkével és befolyással, illetve olyan technológiával és tudással, amellyel jövedelmező módon át tudják írni a pénzügyek intézésének régi játékszabályait – akár az országhatárokon is átnyúlva. Amennyiben egy adott állam gazdasági ökoszisztémáját, piacát felkészületlenül éri a nemzetközi technológiai óriások érkezése, a kiszolgáltatottságból fakadóan tevékenységük, piacélnkítő hatásuk hozamait nagy arányban ki is viszik az országból. A magyarországi innovációs kultúrára, a magas hozzáadott értékű intellektuális erőforrásokra alapozott gyors ütemű felzárkózás a fintechterületen is kiugrási lehetőséget jelent, mivel ebben a versenyben minden ország azonos feltételekkel áll a rajtvonalhoz. A Magyar Nemzeti Bank (MNB) irányítása mellett lezajlott azonnali fizetés bevezetése nagy lépést jelentenek e téren. Átfogó pénzforgalmi kultúraváltás és ismeretterjesztés szükséges a következő években az innovációk hétköznapi életbe való átültetéséhez (Digitális Jólét Nonprofit Kft., 2019).

3. A HAZAI BANKRENDSZER DIGITALIZÁCIÓJA

Az MNB által készített átfogó bankrendszeri digitalizációs felmérés szerint a hazai bankrendszer digitalizáltsági szintje közepes (MNB, 2021). Azonban több szereplőnél jelentős felzárkózás volt megfigyelhető.

A magyar bankrendszerben az intézmények digitalizációja jelentős fejlődést mutatott 2020-ban. Az MNB kérdőíves felmérésében (MNB, 2021) hét szegmensben kérdezték meg a kereskedelmi bankokat a digitalizáció fokáról. A hét szegmens a következő:

- munkaerő
- folyamat

- rendszer
- termék
- ügyfél
- partner
- vezetés

A kapott válaszokat összevetették a 2019-ben készített felmérés eredményével. Így megállapítható, hogy a digitális fejlődés elsődlegesen a korábban erősen elmaradt szegmensekben volt látványos, egyrészt az ügyfelekkel való kapcsolattartás digitalizáltsága fejlődött, másrészt a termékek és szolgáltatások online elérhetősége. Ugyanakkor érdemes kiemelni, hogy az ügyfelekkel (külső érintettekkel) való kapcsolat digitalizáltságának fejlesztését a Covid-19-járvány is sürgette 2020-ban.

A bankok a digitális úton teljeskörűen igénybe vehető termékek palettáját tovább szélesítették, eddig kevésbé kiemelt területeket is lefedve. A leginkább elterjedt, end-to-end digitálisan igénybe vehető termékek továbbra is a folyószámlanyitás és a személyi hitel-igénylés (a folyószámlanyitás 70%, a személyi hitel-igénylés 60%-os nagyságú a digitális piaci elterjedtség alapján mérlegfőösszeg arányosan) (MNB, 2021). Intézményi szinteken ezen online termékek fokozatosan egyre meghatározóbbá válnak: 2020-ban az online számlanyitást lehetővé tevő bankoknál az online formában megnyitott lakossági folyószámlák az összes éves lakossági folyószámlanyitás 5%-át tették ki (MNB, 2021). A vállalatok számára nyújtott szolgáltatások digitalizációjában jelentős tér mutatkozik a fejlődésre. Az online hitel-igénylés vállalati szinten még kevésbé megoldott, nagyrészt a komplex fedezeti követelmények értékelése és elbírálása miatt, valamint a szerződés-kötés és aláírás digitális megoldásának alacsony elterjedtsége miatt.

Szektorszinten már csaknem minden második lakossági ügyfél digitálisan aktívnak tekinthető. A banki fejlesztések révén a netbanki és mobilbanki felületeken az ügyintézési lehetőségek egyre szélesebb körűek, egyszerűbb használhatóság mellett. Mindeközben az ügyfelek oldalán is egyre inkább előtérbe kerülnek a digitális csatornák, online felületek az egyes bank-számlaműveletek és ügyintézésük vonatkozásában is, amit a járványhelyzet is erősített. Ennek megfelelően fokozatosan bővül a digitálisan használt számlák aránya a lakosság körében, csaknem minden második számla digitálisan aktív tekinthető. Bár a vállalati ügyfélkör a 60% körüli digitálisan aktív számlaarányával valamelyest előrébb tart, mindkét ügyfélkör esetében van még tér a fejlődésre nemzetközi összehasonlításban. A digitálisan aktív számlahasználat kapcsán általánosan megfigyelhető volt, hogy míg a korlátozások bevezetését követően ez érezhetően megugrott, a korlátozások enyhítésével egy bizonyos fokú visszarendeződés volt megfigyelhető.

Az ügyfélkapcsolatok és termékek digitalizáltságának növelése mellett a belső működés digitalizálásának fejlesztésére kevesebb erőforrás jutott (MNB, 2021). Ugyanakkor vannak a belső működésnek részterületei, amelyben jelentős fejlődés tapasztalható, köszönhetően a pandémia miatti távoli munkavégzésnek. Így az alapvető banki folyamatokkal kapcsolatos belső kommunikáció automatizáltságán jelentősen javított a szektor. Az intézmények többsége már digitalizált vezetői jóváhagyásokat, aláírásokat alkalmaz, többek között a távoli munkavégzésnek is köszönhetően. Ezen felül előrelépés történt a főkönyvbe vagy analitikába történő adat-átvitel automatizáltsága terén, ezzel együtt a területek közötti információáramlás hatékonysága is növekedett (MNB, 2021). Az automatizáltság mellett azonban továbbra is jelentős maradt a papíralapú dokumentáció- és dokumentumkezelés. Továbbá, a folyamatstruktúra fejlődését és optimalizálását visszafoghatja, hogy több releváns területen nem történt jelentősebb előrelépés (pl.: adatvagyon tudatos felhasználása, panaszbejelentési folyamatok, papíralapú tájékoztatási csatornák gyakori használata).

Ebből valószínűsíthető, hogy a bankrendszer következő lépése a belső működés (rendszerek, folyamatok) digitális fejlesztése lesz.

A digitalizáció erősödésével a bankok oldalán is egyre erősebb védelmi mechanizmusok kialakítása, fejlesztése szükséges a kiberincidensek kapcsán. A korábbi évek kibertámadási trendjeinek megfelelően napjainkban is kiemelkedő helyet foglal el az információszerzésre irányuló adathalász-tevékenység. A pénzügyi szektorra vonatkozóan a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Nemzeti Kibervédelmi Intézet (NBSZ NKI) által kezelt incidensek közel 70%-át a kérértlen levelek útján terjedő, ügyfeleket célzó adathalász-bejelentések tették ki a 2020-as év során, ami ráadásul több mint 10 százalékpontos növekedés 2019-hez képest (MNB 2021). Bár az incidensek meghatározó része közvetlenül az ügyfeleket célozza, a támadások „fejlődése” miatt a bankok oldalán is felmerülhetnek működésbeli problémák (pl. túlterheléses támadás), amelyek kezelése, valamint megelőzése elsődleges fontosságú.

Egy átfogó, valamennyi részterületet lefedő digitális fejlődés megvalósítása kapcsán az MNB ajánlást adott ki a bankszektor szereplői számára, amelyben iránymutatást biztosít a feladatok megvalósításához [Magyar Nemzeti Bank 4/2021. (III. 30.) számú ajánlása a hitelintézetek digitalizációs transzformációjáról]. A digitalizációs ajánlásnak három nagy fókuszterülete van:

- Termék- és szolgáltatásdigitalizáció
- Digitalizációt támogató vállalati kultúra
- Digitalizációvezérelt belsőhatékonyság-növelés

Az ajánlás egy átfogó digitális transzformációs stratégia és ütemterv kidolgozását továbbá annak a jegybank részére történő megküldését várja el a hitelintézetektől.

4. SZABÁLYOZÁSI KÉRDÉSEK

A digitális pénzügyi innovációk szabályozási kérdései kihívások elé állítják a szabályozó hatóságokat. A feladat, hogy megteremtsek a pénzügyi közvetítőrendszer versenyképességének és biztonságos működésének a feltételeit a digitális korban. A hatékony szabályozás kettős feladatot kell, hogy ellásson: a versenyképesség a digitális fejlődés zavartalanságát igényli, miközben a pénzügyi közvetítőrendszer működését nem sérthetik a digitális pénzügyi innovációk előnyösebb működési feltételei. Az azonos tevékenységek azonos szabályozásának elvét érvényre kell juttatni. A szabályozásban egyensúlyt kell teremteni e két érdek között, aminek hiánya szabályozási arbitrázszt és aszimmetriát eredményez. Ellenőrizni kell a pénzforgalmi szolgáltatásokat kiszolgáló technológiai innovációkat, a mesterséges intelligencia szabályozását és az adatvédelmet (Müller – Kerényi, 2021).

Az elmúlt évtized közepétől kezdve jelentek meg a bankszektort alapjaiban megreformáló digitális innovációk. A digitális innovációkat képviselő fintechmegoldások berobbantak a hagyományos bankok piacára és nagyon gyorsan elterjedtek. A hagyományos bankoknak új képességekkel és tudással rendelkező munkatársakra volt szükségük, miközben a korábbi banki működést biztosító sok munkatárstól meg kellett válniuk. A fintechverseny tehát nemcsak a technológiai és innovációs fejlesztésre kényszerítette őket, hanem az új típusú humán erőforrások biztosítására is. Feltárult, hogy a digitális fejlődés számos előnye mellett melyek azok a kérdések, amelyeket a pénzügyi rendszer stabilitása érdekében a szabályozóknak rendezni kell. A nemzetközi pénzügyi szervezetek számára is egyértelművé vált, hogy a pénzforgalmi szolgáltatásokban bekövetkező előnyök kockázatokat jelentenek a működési, az adatvédelmi képesség és az ügyfelek befektetéseinek védelme terén. Mindezek elvezethetnek a digitális kirekesztés hatásához (BIS, 2020:1).

A hagyományos bankok és a digitális pénzügyi szolgáltatók működésének már kezdeti szakaszában megfigyelhető volt a két csoport működési feltételeinek az aszimmetriája. Míg a hagyományos bankok szigorú szabályozási rendben működtek, a piacra lépő fintech startupok lényegében a bankoknál elhelyezett ügyfélbetéteket, az ügyfelek pénzét „mozgósították” az innovatív digitális technológiák felhasználásával, elsősorban pénzforgalmi szolgáltatásokat

nyújtottak. Költségeik, szolgáltatási díjaik rendkívül alacsonyak voltak, miközben a hagyományos bankok viselték a náluk elhelyezett betétek, folyószámlapénzek biztonságos kezelésének költségeit, a betétek után kamatot fizettek. Ezekhez a forrásokhoz jutnak hozzá a fintechvállalkozások költség vagy díjtérítés nélkül (Kerényi – Müller, 2019).

Meg kell említeni, hogy ezek a vállalkozások elsősorban a pénzforgalmi területeken aktív szolgáltatók, és ezért a hitelintézetitől eltérő szabályozói besorolás, tevékenységtípus alá esnek. Ezt a szabályozói dilemmát felismerve erősítette meg az Európai Unió azt a már korábban is létező elvet, amelyet a legtöbb tagállam is átvett, hogy azonos tevékenységek azonos szabályozás alá kell, hogy essenek. Ugyancsak a kezdetektől ismertté vált, hogy a digitális pénzügyi szolgáltatók lényegében szabályozás nélkül, határokon átnyúló tevékenységet is folytatnak, bár kétségtelen, hogy egy részük tevékenységük bejegyzése során erre engedélyt kért. Az Európai Központi Bank (EKB) jelezte, hogy a folyamatok kezelésére nemzetközi összefogásra és szabályozásra lenne szükség, de ez a feltétel a mai napig nem volt megvalósítható. Ezért született az a döntés, hogy az innovatív digitális szolgáltatások szabályozásának többsége maradjon nemzeti hatáskörben. Ugyanakkor azt is látni kell, hogy Európában egy rétegzett szabályozási környezet van, amely egységesen kezeli a szabályozási kereteket, ezen belül bizonyos esetekben létezik tagállami mozgástér vagy nemzeti szintű felügyeleti szerepkör, több esetben pedig európai szintű szabályozások (direktívák) érvényesek.

Az egyes országok hozzáállása a fintechinnovációkhoz nagyon különböző, és jellemzően azon múlik, hogy milyen gazdasági-politikai felfogás mentén vezetik az adott országot.

A hagyományosan a szabadkereskedelem és szabad verseny hívének számító Egyesült Államokban már kialakították azokat a szabályokat (Open banking), amelyek következtében számos magáncég – köztük a legnagyobb technológiai óriások is – belépett a fintechpiacra.

A délkelet-ázsiai térségben Kínában és Indiában központi programok keretében adnak lehetőséget egyes kijelölt cégeknek a tömegeket kiszolgáló alkalmazások fejlesztésére, erősebb kontrollt gyakorolva a piaci szereplők felett. Anyagilag azonban jövedelmező a fintechcégek számára a fejlesztés, mert gyorsan hatalmas felhasználói kört tudnak elérni (Müller – Kerényi, 2021).

Az EU-ban egyszerre érvényesül a központi szabályozás és a tagországi önállóság; így elfogadtak bizonyos keretszabályokat és stratégiai dokumentumokat – ilyen például a PSD2 irányelv, illetve az EU 2018. márciusban kiadott fintech-akcióterve (FinTech Action Plan, 2018). Ezeket az általános szintű szabályokat azonban a tagországokban is egyenként a honi szabályozásokba kell átültetni, ami időigényes folyamat. Emellett az egyes piacok mérete, valamint a versenyhez, illetve a technológiai innovációkhoz való eltérő gazdaságpolitikai hozzáállás is hozzájárul ahhoz, hogy az Unióban meglehetősen heterogén a kép. A fintechterületen élen járó országok (pl.: Svédország, Észtország) rendelkeznek önálló fintechstratégiával is, a lemaradó országok (pl.: Románia vagy Bulgária) még nem tettek semmilyen konkrét intézkedést a fintech-innovációk elterjesztése érdekében.

Az Európai Bizottság fintechakciótervének (2018) főbb üzenetei a következők:

- egységes piacralépési és engedélyezési szabályozási keretrendszer
- technológiasemleges szabályozás
- felhőszolgáltatások akadálymentesítése
- szabályozói, felügyeleti együttműködés – egységes jogszabály-értelmezés.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

A digitális transzformációt az egész bankszektor az egyik fő stratégiai céljának tartja. A felkészültség kapcsán már a koronavírus-járványt megelőzően is pozitív kép rajzolódott ki a szektorról. A pandémia kapcsán azonban még fontosabbá vált a bankokban a digitális célkitűzések megvalósítása. Összességében a hazai bankrendszer digitalizáltsági szintje közepesnek tekinthető. A Covid-19-járvány kapcsán előtérbe került a szektorban az ügyfélkapcsolatok és

termékek digitalizálása. A hiteltermékek közül a magánszemélyek folyószámlahitel terméke, valamint a személyi hitelek digitalizáltsági foka a legmagasabb. Vállalati szinten az online hitel igénylés még kevésbé megoldott, nagyrészt a komplex fedezeti követelmények értékelése és elbírálása okán, valamint a szerződéskötés és aláírás digitális megoldásának alacsony elterjedtsége miatt. A digitális pénzügyi innovációk szabályozási kérdései kihívások elé állítják a szabályozó hatóságokat. A feladat, hogy megteremtsék a pénzügyi közvetítőrendszer versenyképességének és biztonságos működésének a feltételeit a digitális korban. A hatékony szabályozás kettős feladatot kell, hogy ellásson: a versenyképesség a digitális fejlődés zavartalanságát igényli, miközben a pénzügyi közvetítőrendszer működését nem sérthetik a digitális pénzügyi innovációk előnyösebb működési feltételei. Az azonos tevékenységek azonos szabályozásának elvét érvényre kell juttatni. Ez az elv jelenleg nem érvényesül, a szabályozás kialakítása folyamatban van.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] Becsei András – Bogyó Attila – Csányi Péter – Kovács Levente (2019): A jövő bankja, a bankok jövője – A Magyar Bankszövetség digitalizációs javaslatai. *Gazdaság és Pénzügy*, 6, 3, pp. 299–310., 12 p.
<https://www.bankszovetseg.hu/Public/gep/2019/299-310%20BecsBodCsaKo.pdf>
- [2] BIS (2020): *Payment aspects of financial inclusion in the fintech era. Committee on Payments and Market Infrastructures*. World Bank Group (CPMI-WBG), Bank for International Settlements, April. <https://www.bis.org/cpmi/publ/d191.pdf>
- [3] Digitális Jólét Nonprofit Kft (2019): *Magyarország FinTech Stratégiája. A hazai pénzügyi szektor digitalizációja 2019–2022*. Digitális Jólét Nonprofit Kft. Hillbrown Consulting Kft. <http://digitalisjoletprogram.hu/api/v1/companies/15/files/120886/download>
- [4] FinTech Action Plan (2018): *For a more competitive and innovative European Financial Sector European Commission*.
https://ec.europa.eu/info/publications/180308-action-plan-FinTech_en
- [5] Füredi-Fülöp Judit – Dr. Kántor Béla – Várkonyiné Dr. Juhász Mária (2014): Számviteli szabályzatok. *Számviteli Tanácsadó*, 6, 6, pp. 2–14., 13p.
<https://issuu.com/jegybank/docs/FinTech-e-s-digitaliza-cio-s-jelente-s-2021/1?ff>
- [6] Kerényi Ádám – Müller János (2019): *Szép új digitális világ? – A pénzügyi technológia és az információ hatalma. Hitelintézeti Szemle*, 2019/1.
<https://hitelintezetiszemle.mnb.hu/letoltes/hsz-18-1.pdf>
- [7] Kovács Levente – Nagy Ernő (2022): A hazai pénzügyi kultúra fejlesztésének aktuális feladatai. *Gazdaság és Pénzügy*, 9, 1, pp. 2–19., 18p.
<https://bankszovetseg.hu/Public/gep/002-019%20Kovacs%20Nagy.pdf>
- [8] Kovács Levente – Terták Elemér (2019): *Financial Literacy: Theory and Evidence*. Bratislava, Verlag Dashöfer, pp. 112–113.
<https://bankszovetseg.hu/Public/publikacio/Financial%20literacy.pdf>
- [9] KPMG (2022) *Pulse of FinTech*. H2'21 January 2.
<https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2022/02/pulse-of-fintech-h2-21.pdf022>
- [10] Magyar Nemzeti Bank (2021): *4/2021.(III.30.) számú ajánlása a hitelintézetek digitalizációs transzformációjáról*. <https://www.mnb.hu/letoltes/4-2021-dig-transzformacio.pdf>

- [11] MNB (2021): *Digitalizációs Jelentés*. 2021. május. <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/fintech-es-digitalizacios-jelentes/fintech-es-digitalizacios-jelentes-2021-majus>
- [12] Murányi Klaudia (2018): Insight into the legal situation of virtual money in Hungary. In: Kékesi, Tamás (ed.) *Multiscience XXXII. MicroCAD International Multidisciplinary Scientific Conference*, Miskolc-Egyetemváros, Miskolci Egyetem, pp. 1–8., 8 p.
- [13] Müller János – Kerényi Ádám (2021): Kiútkeresés a digitális pénzügyi innovációk labirintusában – A digitális pénzügyi rendszer szabályozási kihívásainak csapdája. *Hitelintézet Szemle*, 20. évf., 1. szám, március, pp. 103–126.
<https://hitelintezetiszemle.mnb.hu/letoltes/hsz-20-1-t4-muller-kerenyi.pdf>
- [14] Pál Tibor – Várkonyiné Juhász Mária – Füredi-Fülöp Judit (2015): A könyvvizsgáló és a vállalati működés. *Controller Info*, 3, 4, pp. 15–20.
- [15] Pál, Zs. (2020): The Significance of financial literacy. *Economy and Finance*, Vol. 7, Iss. 1, pp. 141–142., 2 p. <https://doi.org/10.33908/EF.2020.1.7>

A BEKERÜLÉSI ÉRTÉK KIEMELT ELEMEI A SZÁMVITELI TÖRVÉNY ÉS AZ IFRS RENDSZERÉBEN

Füredi-Fülöp Judit¹ – Murányi Klaudia² – Várkonyiné Juhász Mária³

¹egyetemi docens, Miskolci Egyetem, stfjudit@uni-miskolc.hu

²egyetemi tanársegéd, Miskolci Egyetem, stmklau@uni-miskolc.hu

³egyetemi docens, Miskolci Egyetem, stvjm@uni-miskolc.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

Az eszközök bekerülési értékének meghatározása minden számviteli rendszer szabályozási környezetében kiemelt kérdés. A Számvitelről szóló 2000. évi C. törvény és a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok – International Financial Reporting Standards (IFRS-ek) – hasonló elvek mentén szabályozzák ezt a kérdést, azonban több jelentős eltérés is azonosítható, amelyek hatással vannak a kimutatott vagyon és eredmény összegére.

A főbb különbségek meghatározása mellett cikkünkben kitérünk a magyar szabályozás fenti kérdést érintő aktuális változásaira, hiszen az egyes adótörvények módosításáról szóló 2021. évi LXIX. törvény több ponton is érintette a bekerülési (beszerzési) értéket. Ezekkel összefüggésben több változás lép hatályba, melyeket a 2022-ben induló üzleti évről készített beszámolóra kell alkalmazni, de az átmeneti rendelkezések lehetővé teszik a 2021-ben induló üzleti évről készített beszámolóra való alkalmazást is.

1. A BEKERÜLÉSI ÉRTÉK ALKOTÓELEMEI

A számviteli törvény (továbbiakban Szt.) alapján a bekerülési (beszerzési) érték az engedményekkel csökkentett, felárakkal növelt vételárat, továbbá az eszköz beszerzésével, üzembe helyezésével, raktárba történt beszállításával kapcsolatban felmerült szállítási és rakodási, alapozási, szerelési, üzembehelyezési, közvetítői tevékenység ellenértékét, díjait (ezen tevékenységeknek saját vállalkozásban történt végzése esetén a közvetlen önköltség aktivált értékét), a bizományi díjat, a beszerzéshez kapcsolódó adókat és adójellegű tételeket, a vámterheket foglalja magában. Az, hogy adott esetben a bekerülési érték lehetséges elemei közül melyek merülhetnek fel, egyrészt függ az eszköz fajtájától, másrészt attól, hogy milyen gazdasági esemény következtében került a vagyonelem a vállalkozáshoz.

A devizában (valutában) nyilvántartott vagyon forintra történő átszámításánál különféle, a Szt. által elfogadott módszerek, illetve árfolyamok közül választhat a vállalkozás, amely választást a számviteli politikájában kell rögzíteni.

A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok – International Financial Reporting Standards (IFRS-ek) – hasonló útmutatást tartalmaznak az ingatlanok, gépek és berendezések kezdeti értékelésére a használatra kész állapotba hozáshoz szükségszerűen felmerült költségek tekintetében. A magyar számviteli törvény részletesen tartalmazza azokat a tételeket, amelyeket aktiválni kell az eszközre, azonban ezek közül bizonyos tételeket az IFRS szabályrendszere nem enged aktiválni. Ilyen tétel többek között a munkavállalók betanítási költsége, az eszköz aktiválása előtt felmerült biztosítási költség, valamint bizonyos árfolyamkülönbsétek, amelyek az eszközzel kapcsolatban merültek fel.

1. táblázat: A bekerülési érték összetevői

Eszközszerzés módja	Nyilvántartásba vétel	
	alapbizonylat szerinti értéke	további kiemelt tételei
Vásárlás	számla szerinti ár + felár – engedmény + közvetítői, bizományosi díj	– szállítási és rakodási költség – vámköltség – beszerzéshez kapcsolódó adók – fizetendő illetékek
Saját előállítás	előállítási költség	– le nem vonható (vissza nem igényelhető) áfa
Nem pénzbeli hozzájárulásként (apport) átvétel	létesítő okirat (vagy annak módosítása) szerinti érték	– alapozási, szerelési költség – üzembehelyezési költség
Követelés, részese-dés fejében átvétel	szerződés, csereszerződés, számla, vagyonfelosztási javaslat szerinti érték	– időarányos hitelkamat – hitel-igénybevétel járulékos költségei
Térítés nélküli átvétel, többlet, ajándék, hagyaték	piaci érték	– időarányos biztosítási díj – beruházástervezés, előkészítés, lebonyolítás, betanítás költségei

Forrás: Pál (2006)

Ugyanakkor több olyan tétel is azonosítható, amelyek az IFRS rendszerében a bekerülési érték részeként jelennek meg, de a számviteli törvény nem tartalmaz ilyen jellegű szabályozást. Erre példa, hogy a szokásos kereskedelmi fizetési perióduson túlnyúló, halasztott fizetés esetén az ügyletre kalkulált kamatot kamatráfordításként kell elszámolni, és így nem része a bekerülési értéknek, kivéve amennyiben az az IAS 23 Hitelfelvételi költségek standarddal összhangban aktiválásra kerülhet. Az IFRS-ben továbbá az eszköz leszerelésének, elszállításának és a terület helyreállításának becsült költsége (ARO) – ha a pénz időértékének hatása jelentősnek minősül – diszkontált összegét szintén az eszköz bekerülési értékének részeként kell elszámolni. A bekerülési érték meghatározása során további eltéréseket okozhat a két számviteli rendszerben az esz-közkhöz kapott támogatások kezelésének eltérő szabályozása, hiszen amíg a Szt. kizárólag a bruttó elszámolás módszerét engedi alkalmazni, addig az IFRS-ben a gazdálkodó döntésének függvényében nettó módon is kezelhetőek az eszközkhöz kapcsolódóan kapott támogatások.

A továbbiakban a bekerülési érték meghatározását érintő Szt. változásokat mutatjuk be, példák-on szemléltetve.

2. ÜZEMBE HELYEZÉST KÖVETŐEN ÉRKEZŐ BIZONYLATOK KEZELÉSE

Pontosításra került, hogy amennyiben a felmerülésig, a gazdasági esemény megtörténtéig (üzembe helyezésig, készletre vételig) a számla, a megfelelő bizonylat nem érkezett meg, a fizetendő összeget az illetékes hatóság nem állapította meg, akkor az adott eszköz értékét a rendelkezésre álló dokumentumok (szerződés, piaci információ, jogszabályi előírás) alapján kell meghatározni.

Általános szabályként a bekerülési (beszerzési) érték részét képező tételeket a felmerüléskor, a gazdasági esemény megtörténtekor kell számításba venni a számlázott, a kivetett összegben. Az idézett előírás érdemben nem változott, továbbra is arra az esetre nyújt útmutatást, amennyiben az eszközök üzembe helyezéséig, a készletre vételig nem minden bekerülési értéket képező tétel ismert teljes egészében. A számviteli törvény előírásai alapján a még nem számlázott, ki nem vetett összegeket is el kell számolni. Erre az esetre a gyakorlatban előforduló legtipikusabb példa a fizetendő illeték, amelynek értékét a rendelkezésre álló dokumentumok alapján

(amely lehet szerződés, piaci információ, jogszabályi előírás, vagy egyéb információ) kell ilyenkor meghatározni. Az így meghatározott érték és a ténylegesen fizetendő összeg közötti különbözettel a beszerzési értéket a végleges bizonylatok kézhezvétele időpontjában csak abban az esetben kell módosítani, ha a különbség összege az adott eszköz értékét jelentősen módosítja. Azt, hogy mi minősül jelentősnek a számviteli politikában kell szabályozni. A nem jelentős eltéréseket a felmerüléskor kell egyéb eredményt érintő tételként elszámolni. Ha a ténylegesen fizetendő bekerülésiérték-elem összege:

- nagyobb, akkor a különbséget egyéb ráfordítások között,
- kisebb, akkor a nem jelentős eltérést egyéb bevételek között
- kell elszámolni.

A még nem számlázott, ki nem vetett összegek elszámolása belső bizonylatok alapján történhet ebben az esetben. Az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek mérlegképezésbe tartozó követel egyenlegű technikai számlával szemben kell könyvelni, passzív időbeli elhatárolásokat nem érintheti, mivel az ilyen tételek az eredményt nem érintik. A devizás tartozások (későbbi) realizált, illetve a nem realizált árfolyamkülönbözete nem tartozik ebbe a kategóriába, azt mindig a pénzügyi műveletek eredményével szemben kell előjelének megfelelően nyereségjellegű eltérés esetén a pénzügyi műveletek egyéb bevételeként, ellenkező esetben pénzügyi műveletek egyéb ráfordításaként elszámolni.

Amennyiben a bekerülési érték korrekciója szükséges, úgy azt nem lehet visszamenőlegesen módosítani, így nem eredményezheti a korábbi időszakban elszámolt értékcsökkenés korrekcióját. Ha a vállalkozás az értékcsökkenés elszámolását:

- évente végzi, és az új információkhoz a mérlegkészítés időszakában jutnak, akkor az év első napjával, illetve ha
- havonta végzi, akkor az információk beérkezésének időszakában
- kell a bekerülési érték korrekciójaként könyvelni. (Garajszki, 2004)

Nézzünk egy egyszerű példát. Tételezzük fel, hogy a BERUHÁZOO Kft. egy ingatlant vásárol 20X1. 11. 30-án 20 000 E Ft + áfáért. Az aktiváláskor – 20X1. 12. 01-jén – rendelkezésre álló információk alapján kalkulált illeték összege 400 E Ft. Az aktiválás után 20X2. 03. 10-én megállapított tényleges illeték összege 800 E Ft. Vizsgáljuk meg, hogy hogyan változik a beruházással kapcsolatos elszámolás, amennyiben a számviteli politika vonatkozó előírásai alapján az eltérés

- 1) nem minősül jelentősnek,
- 2) jelentősnek minősül, és a vállalkozás az értékcsökkenést évente számolja el. (Az értékcsökkenés elszámolásának módja lineáris 2%, maradványérték 4400 E Ft.)

Megoldás

20X1. 11. 30. Ingatlan vásárlása számla szerint

T 1. Befejezetlen beruházások	22 000 E Ft	
K 4. Beruházási szállítók		22 000 E Ft
T 4. Előzetesen felszámított áfa	5 940 E Ft	
K 4. Beruházási szállító		5 940 E Ft

20X1. 12. 01. Illeték üzembe helyezéskor kalkulált értéke

T 1. Befejezetlen beruházások	400 E Ft	
K 4. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek		400 E Ft

20X1. 12. 01. Épület aktiválása

T 1. Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	22 400 E Ft	
K 1. Befejezetlen beruházások		22 400 E Ft

Értékcsökkenés 20X1. *([22 400 E Ft – 4400 E Ft] x 2% / 12 hó)*

T 5. Értékcsökkenési leírás	30 eFt	
K 1. Ingatlanok terv szerinti értékcsökkenése		30 E Ft
1. Az eltérés nem jelentős a számviteli politika alapján (20X2. 03. 10.)		
T 8. Egyéb ráfordítások	400 E Ft	
K 4. Egyéb rövid lejáratú kötelezettség		400 E Ft

Értékcsökkenés 20X2. *([22 400 E Ft – 4400 E Ft] x 2%)*

T 5. Értékcsökkenési leírás	360 E Ft	
K 1. Ingatlanok terv szerinti értékcsökkenése		360 E Ft
2. Az eltérés jelentős, az illeték tényleges értéke miatt korrekció szükséges (20X2. 01. 01.)		
T 1. Befejezetlen beruházások	400 E Ft	
K 4. Egyéb rövid lejáratú kötelezettség		400 E Ft
T 1. Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	400 E Ft	
K 1. Befejezetlen beruházások		400 E Ft

Értékcsökkenés 20X2. *([22 800 E Ft – 4400 E Ft] x 2%)*

T 5. Értékcsökkenési leírás	368 EFt	
K 1. Ingatlanok terv szerinti értékcsökkenése		368 E Ft

Az illetékekkel kapcsolatos jogszabályváltozás, hogy a belföldi ingatlanvagyonnal rendelkező társaságban fennálló vagyoni betét megszerzése esetén hogyan kell a vagyoni helyzetet meghatározni.

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) alapján belföldi ingatlanvagyonnal rendelkező társaság az olyan gazdálkodó szervezet (megszerzett gazdálkodó szervezet), melynek a mérlegében kimutatott eszközök (ide nem értve a pénzeszközöket, pénzköveteléseket, aktív időbeli elhatárolásokat és kölcsönöket) mérleg szerinti értékének összegéből a belföldön fekvő ingatlan(ok), mérleg szerinti értéke több mint 75%, vagy olyan gazdálkodó szervezetben (ingatlantulajdonnal rendelkező gazdálkodó szervezetben) rendelkezik legalább 75%-os – közvetett, vagy közvetlen – részesedéssel, melynek a mérlegében kimutatott eszközök (ide nem értve a pénzeszközöket, pénzköveteléseket, aktív időbeli elhatárolásokat és kölcsönöket) mérleg szerinti értékének összegéből a belföldön fekvő ingatlan(ok) mérleg szerinti értéke több mint 75%.

Mivel a mérlegben szereplő vagyoni helyzet nem tükrözte feltétlenül a valós állapotot, az új szabályok értelmében az eszközök, ingatlan(ok) mérleg szerinti értékének számítása során a mérlegben kimutatott eszközök, ingatlan(ok) mérleg szerinti értékét növelni kell a mérleg fordulónapja és az illetékkötelezettség keletkezése közötti időszakban megszerzett, a mérlegben nem szereplő eszközöknek (ide nem értve a pénzeszközöket, pénzköveteléseket, aktív időbeli elhatárolásokat és kölcsönöket), ingatlan(ok)nak a megszerzett társaság könyveiben az illetékkötelezettség keletkezésekor szereplő könyv szerinti értékével és csökkenteni kell az ugyanezen időszakban elidegenített, megsemmisült eszközök (ide nem értve a pénzeszközöket, pénzköveteléseket, aktív időbeli elhatárolásokat és kölcsönöket). (SZAKma, Különszám, 2022)

A belföldi ingatlanvagyonnal rendelkező társaságra vonatkozó további szabályok változatlanok, azaz:

- ingatlan(ok) könyv szerinti értékével, feltéve, hogy e korrekciók együttes hatása az e pont szerinti minősítést befolyásolja;

- mérleg alatt a vagyonszerzést megelőzően rendelkezésre álló utolsó beszámolóban elfogadott mérleget, ennek hiányában a nyitó mérleget kell érteni,
- a közvetett részesedés arányát úgy kell meghatározni, hogy a megszerzett gazdálkodó szervezet tulajdonában álló gazdálkodó szervezetben (köztes vállalkozásban) fennálló tulajdoni hányadot meg kell szorozni a köztes vállalkozásnak az ingatlantulajdonnal rendelkező gazdálkodó szervezetben fennálló tulajdoni hányadával,
- több köztes vállalkozás esetén a köztes vállalkozásonként megállapított közvetett részesedések arányait össze kell adni,
- ha a megszerzett gazdálkodó szervezet és az ingatlantulajdonnal rendelkező gazdálkodó szervezet között több gazdálkodó szervezetből álló tulajdonosi láncolat (köztes tulajdonosi láncolat) áll, az e szervezeteket összekötő tulajdoni részesedések szorzatát – több köztes tulajdonosi láncolat esetén a láncolatonként megállapított szorzatok összegét – kell a közvetett részesedés arányának tekinteni,
- a részesedés arányának meghatározásakor a közvetlen és közvetett részesedéseket együttesen kell figyelembe venni.

A beruházások között kimutatott eszközöket az ingatlan(ok) mérleg szerinti értékének meghatározása során nem kell figyelembe venni, tekintve, hogy ezen eszközök számviteli szempontból nem tekinthetők rendeltetésszerűen használatba vett ingatlanoknak. Fontos további szabály, hogy amennyiben a vizsgált gazdálkodó szervezet él a piaci értékelés lehetőségével, az Itv. szerinti belföldi ingatlanvagyonnal rendelkező társaságnak való minősülés vizsgálatakor a piaci értéket kell figyelembe venni mind a mérlegben kimutatott eszközök, mind az ingatlan(ok) mérleg szerinti értékének meghatározásakor, azaz az eszközarány számításakor mind a számlálóban, mind a nevezőben az értékhelyesbítés összegével növelt könyv szerinti értékből kell kiindulni. (NAV, 2019)

A vagyonszerzési illeték ingatlanoknál alapesetben egységesen a vételárnak a 4%-a. Azonban számos olyan esettel találkozhatunk, amikor vagyonszerzési illetékkedvezmény, vagy vagyonszerzési illetékmentesség lép életbe. (Pénzcentrum, 2021)

3. ARÁNYOSÍTÁSSAL MEGHATÁROZOTT ÁFA KEZELÉSE

További bekerülési értéket érintő változás az arányosítással meghatározott áfa kezelése. A bekerülési érték része az előzetesen felszámított, de le nem vonható általános forgalmi adó összege. Az előzetesen felszámított általános forgalmi adó abban az esetben nem levonható, ha az adott eszközzel kapcsolatban nem lehetséges a levonása (ilyen gazdasági esemény például a személygépkocsi beszerzése) illetve, ha az eszközbeszerzés áfamentes tevékenységhez kapcsolódik. (Bozsik, 2014)

A vállalkozások azonban egyidejűleg végezhetnek adóköteles és adómentes tevékenységet is, amelyhez párhuzamosan használhatják eszközeiket. Ebben az esetben a beszerzett eszközhöz kapcsolódó előzetesen felszámított áfát is meg kell osztani levonható és le nem vonható részre. A levonható áfarészt az általános szabályok szerint lehet kezelni, azonban az adómentes tevékenységhez rendelt, megosztás alapján számított áfa összegének bekerülési értéként történő kimutatása jelentős többletadminisztrációt vonna maga után, így a számviteli törvény ezen tételek kezelését úgy szabályozta, hogy a bekerülési értéknek nem része az ellenérték arányában megosztott, előzetesen felszámított általános forgalmi adó le nem vonható hányada, azt egyéb ráfordításokkal szemben kell elszámolni.

Mivel az általános forgalmi adóról szóló törvény előírása szerint nem csak „ellenérték arányában” lehet megosztani az előzetesen felszámított általános forgalmi adó levonható, illetve le nem vonható hányadát, az új jogszabályváltozással törölték az „ellenérték arányában” jelzöt, és a bekerülési (beszerzési) érték meghatározásakor a közvetlen hozzárendelhetőség az elsődleges követelmény. (Süveges, 2007)

A fenti probléma jelentett dilemmát a nyílt végű pénzügyilízing-szerződés keretében vásárolt személygépkocsi esetében, az útnyilvántartás adatai alapján megosztott áfa le nem vonható összegének kimutatását illetően, valamint az ingatlanok áfatörvényben előírt – 240 hónapig terjedő – figyelési időszakban történő értékesítése esetében a beszerzés levont áfaösszegének utólagos arányosítása és ezen összegek könyvelése tekintetében.

A módosítás tulajdonképpen az eddigi gyakorlatot támasztja alá, azzal, hogy egyértelművé tette nem a bekerülési érték része a kilométer-, illetve idő arányában megosztott általános forgalmi adó le nem vonható része sem. Ezt az összeget egyéb ráfordításként kell az eredmény terhére elszámolni. (Garajszki, 2004)

Vizsgáljuk meg egy rövid példán keresztül az új előírást. Nyílt végű pénzügyilízing-szerződés keretében vásárolt a társaság egy személygépkocsit, a havi törlesztő részlet 200 E Ft, az útnyilvántartás adatai alapján a vállalkozási tevékenység érdekében történt használat aránya 60%. A fizetendő kamat 40 E Ft.

Megoldás

T 4 Pénzügyi lízing miatti kötelezettségek	200 E Ft	
K 4. Egyéb rövid lejáratú kötelezettség		200 E Ft
T 4. Előzetesen felszámított áfa	32,4 E Ft	
K 4. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek		32,4 E Ft
T 8. Egyéb ráfordítások	21,6 E Ft	
K 4. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek		21,6 E Ft
T 8. Fizetendő kamat	40 E Ft	
K 4. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek		40 E Ft
T 4. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	294 E Ft	
K 3. Pénzeszközök		294 E Ft

Másik példa az előzetesen felszámított áfa nem ellenérték arányában történő megosztására például az ingatlanok esetében, ha az adóalany az ingatlant tárgyi eszközként használja vállalkozásán belül, a tárgyi eszköz rendeltetésszerű használatbavételének hónapjától kezdődően 240 hónapig terjedő tartamban gyakorolhatja adólevonási jogát. Ezt a 240 hónapos időszakot nevezzük figyelési időszakknak. A figyelési időszak alatt adómentesen értékesített ingatlan esetében, a teljesítés hónapjára és a hátralévő hónapokra együttesen időarányosan jutó előzetesen felszámított adó összegét be kell fizetni. (Íriszoffice, 2020)

Nézzünk erre is egy példát! A vállalkozás egy ingatlant vásárol 20X1. március 1-jén 20 000 E Ft-ért, és beszerzéskor az áfa teljes összegét levonásba helyezte. 20X4. június 30-án adómentesen értékesítésre kerül az ingatlan 18 000 E Ft-ért. Az értékesítésig elszámolt értékcsökkenés 5000 E Ft.

Megoldás

20X1. 03. 01. Ingatlan vásárlása számla szerint

T 1. Beféjezetlen beruházások	20 000 E Ft	
K 4. Beruházási szállítók		20 000 E Ft
T 4. Előzetesen felszámított áfa	5 400 E Ft	
K 4. Beruházási szállító		5 400 E Ft

20X1. 03. 01. Épület aktiválása

T 1. Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	20 000 E Ft	
K 1. Befejezetlen beruházások		20 000 E Ft

Értécsökkenés

T 5. Értécsökkenési leírás	5 000 E Ft	
K 1. Ingatlanok terv szerinti értécsökkenése		5 000 E Ft

20X4. 06. 30. Ingatlan értékesítése

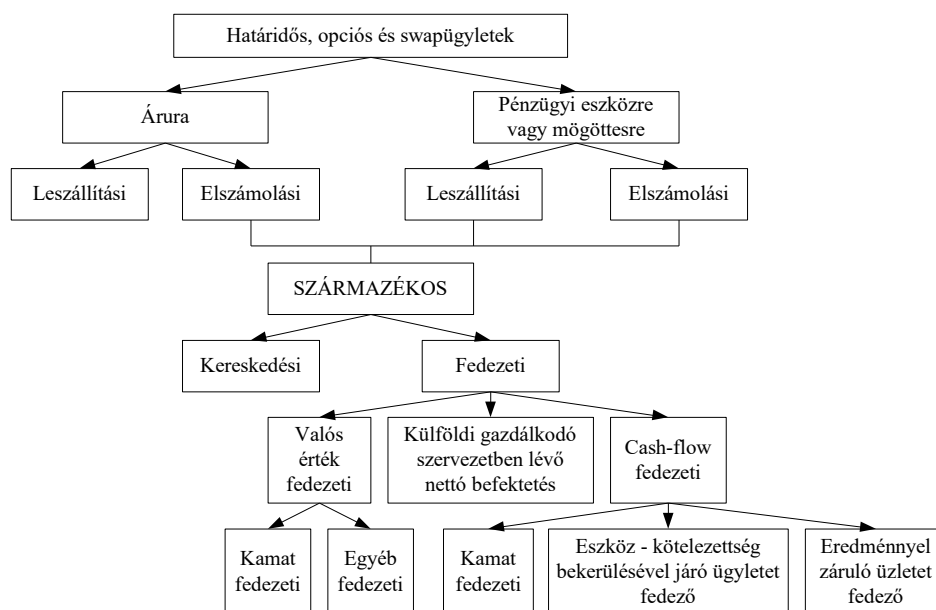
T 8. Egyéb ráfordítások	20 000 E Ft	
K 1. Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok		20 000 E Ft
T 1. Ingatlanok terv szerinti értécsökkenése	5 000 E Ft	
K 8. Egyéb ráfordítások		5 000 E Ft
T 3. Belföldi vevőkövetelések	18 000 E Ft	
K 9. Egyéb bevételek		18 000 E Ft
T 9. Egyéb bevételek	15 000 E Ft	
K 8. Egyéb ráfordítások		15 000 E Ft

$$\text{Fizetendő ÁFA} = \frac{5400 \text{ E Ft}}{240 \text{ hó}} \times 200 \text{ hó}$$

T 8. Egyéb ráfordítások	4 500 E Ft	
K 4. Fizetendő ÁFA		4 500 E Ft

4. AZ OPCIÓS DÍJ AKTIVÁLÁSI SZABÁLYAI

A törvény pontosítja az opciós díj aktiválási szabályait is azzal, hogy a származékos leszállítási ügylet keretében beszerzett eszközöknél sem lehet az opciós díjat a bekerülési értékben figyelembe venni.

1. ábra: Származékos ügyletek fajtái

Forrás: Pál, 2006

5. KÖVETKEZTETÉSEK

Az eszközök bekerülési értékének meghatározása egy rendkívül összetett és sok egyedi megítélést is igénylő terület. A számviteli törvény meghatározza a főbb irányvonalakat, a legjellemzőbb tartalmi elemeket, valamint azok kezelését, ugyanakkor az eszköz létesítésének formája és körülményei a gyakorlatban nagyon sok egyéb – a jogszabályban nem leszabályozott – kérdést vehetnek fel. A Szt. idei változása csak a már korábbiakban is érintett bekerülésiérték-elemek kezelésének pontosítását tartalmazza, amelyeket a gyakorlati életben felvetődő problémák inspiráltak. Ennek megfelelően a jogszabályváltozás megalapozottsága és indokoltsága megkérdőjelezhetetlen, ugyanakkor ez a terület is tartogat még nagyon sok tisztázatlan kérdést.

Irodalomjegyzék

- [1] Garajszki (szerk.) (2004): *A számviteli törvény magyarázata*. 2004–2005 I–II. Budapest, HGV-Orac.
- [2] 2020/1. Adózási kérdés (2020): Belföldi ingatlanvagyonnal rendelkező társaság fogalmának értelmezése az illetéktörvényben. 2020. 03. 12. *SZAKma*, Különszám 2022, Media-works Hungary Zrt.
- [3] Pál Tibor (szerk.) (2006): *Speciális számviteli eljárások*. Miskolc, Economix Kiadó.
- [4] Pál Tibor – Paróczai Péter – Vadász István – Sztanó István – Veress András – Korom Emese – Ujvári Gábor (2006): *A számvitel és az adózás aktuális kérdései*. Novoschool-Saldo, Budapest.
- [5] Bozsik Sándor (2014): A magyar adórendszer nemzetközi összehasonlításban, különös tekintettel a gazdasági válságra adott válaszra. In: Karlovitz János Tibor (szerk.): *Kulturális és társadalmi sokszínűség a változó gazdasági környezetben*. Komárno, Szlovákia, International Research Institute, 332 p., pp. 52–61., 9 p.
- [6] Süveges Gábor Béla (2007): Az adózás „Ára”: A költségvetési kapcsolatok teljesítésének tranzakciós költségei egy önkormányzati tulajdonú vállalat példáján. In: Lehoczky László, Kalmár László (szerk.): *MicroCAD*, P szekció, 27. International Scientific Conference, Miskolc, Miskolci Egyetem Innovációs és Technológia Transzfer Centrum, pp. 285–290., 6 p.

A TŐKEELLÁTOTTSÁG ÉS A LEJÁRATI ILLESZKEDÉS ÁLLAPOTA TÁVHŐSZOLGÁLTATÓK ESETÉN – ÁLTALÁNOS JELLEMZŐK ÉS A VÉGZETT TEVÉKENYSÉG SZEREPE

Süveges Gábor¹ – Bozsik Sándor² – Szemán Judit³

¹adjunktus, Miskolci Egyetem, gabor.suveges@uni-miskolc.hu

²egyetemi docens, Miskolci Egyetem, pzbozsi@uni-miskolc.hu

³egyetemi docens, Miskolci Egyetem, pzszeaman@uni-miskolc.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

Egy vállalat vagy egy iparágban működő vállalatok csoportja pénzügyi helyzetének elemzését szolgálják a finanszírozási struktúra mutatószámai. A tanulmány a tőkeellátottság és a lejáratilosszhang elvét vizsgálja a magyarországi távhőszolgáltatók esetében a számvitelileg szétválasztott beszámolók adataiból kiindulva. Módszertanát illetően beszámolóelemzés, a Magyarországon hőszolgáltatást végző vállalatok – 72 vállalat képezi a vizsgált sokaságot – beszámolóiból származó adatok segítségével kerültek megvalósításra a kívánt vizsgálatok. Az elemzések átfogó képet adnak a hőszolgáltatók tőkeellátottságáról és fedezeti hányadáról, valamint bemutatja, hogy eltérő módon valósul meg a lejáratilosszhang elve a különböző profilú hőszolgáltatók esetében.

1. BEVEZETÉS

A gazdálkodók esetében bonyolult és komplex problémának tekinthetjük a finanszírozási döntések meghozatalát, hiszen a forrásoknak széles köre áll rendelkezésre a vállalatok számára.

A vállalkozás vagyoni helyzete – források oldaláról történő – megítélésének egyik jelentős mutatója a *tőkeellátottság*, mely mutató finanszírozói szempontból annál kedvezőbb, minél magasabb. A sajáttőke-arány komplementerének tekinthető idegentőke-arány (illeszkedési, eladósodottsági mutató megnevezéssel is találkozhatunk) esetében:

- kedvező értéknek tekinthető, ha 50-60% körül van,
- figyelemre okot adó a 60% feletti értékkel bíró vállalatok esetében,
- kedvezőtlen, ha 100% vagy afeletti értéket képvisel¹.

Annak függvényében, hogy a rövid vagy hosszú lejáratú kötelezettségek számbavétele történik meg, a rövid távú/ideiglenes vagy hosszú távú/tartós eladósodottságról ad tájékoztatást. Az idegen forrás/saját tőke (D/E) mutató szintén a hosszú távú eladósodottságról ad információt.

A vállalkozás megítélésének fontos eszköze az eszközök és források viszonya, melyek egymáshoz való viszonyulásának kifejezői a fedezeti arány mutatói, melyek amellet, hogy a teljes vagyon esetében figyelemmel kísérik, hogy mekkora a saját tőke aránya, egy-egy bizonyos kiválasztott eszköz és forráselem tekintetében is képesek ezek bemutatására.²

A finanszírozási struktúra és vagyonstruktúra mutatószámainak elvárt értékeire vonatkozóan mindenképpen meg kell említeni, hogy az adott iparágra jellemző eszközstruktúra meghatározóan

¹ Bár a „saját és idegen források arányára vonatkozóan nem lehet egyértelműen állást foglalni” (Böcskei – Kádasné V. Nagy, 2014, p. 2.).

² A szakirodalomban kutatásokat találunk az eszközök és források értékelésére és azok fontosabb kérdéseire vonatkozóan (Pál et al., 2015; Várkonyiné Juhász, 2014; Musinszki, 2019; Murányi, 2021; Füredi-Fülöp, 2021; Veresné Somosi et al., 2018), vizsgálatainkban a könyv szerinti értéket vesszük kiindulási alapnak.

hathat a források szerkezetére, melyet a tőkeszerkezettel kapcsolatos elméleti és gyakorlati kutatások is egyaránt vizsgálnak.

Ezen kutatások fő kérdései a következők:

- létezik-e optimális arány a tartós idegen és tartós saját források között,
- milyen szempontokat kell figyelembe venniük a vállalatvezetőknek, amikor a finanszírozás különböző lehetőségeiről kell döntést hozniuk,
- milyen sorrendben célszerű igénybe venni a finanszírozási lehetőségeket? (Szemán, 2017)

„A lejáratil illeszkedés szerint a hosszú lejáratú eszközöket hosszú, a rövid lejáratú eszközöket rövid lejáratú forrásokból kell finanszírozni. Ekkor szolid, vagy arany pályás finanszírozási stratégiáról beszélünk. Ha a vállalat rövid lejáratú forrásokból finanszírozza a hosszú lejáratú eszközeit egy részét is, akkor agresszív; ha épp ellenkezőleg, hosszú lejáratú forrásokból finanszírozza a rövid lejáratú eszközeit is, akkor konzervatív finanszírozási stratégiáról beszélünk” (Bozsik et al., 2013, p. 118.).

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

A korábbi vizsgálatokból kiderült (Süveges, 2021a), hogy a távhőszolgáltató vállalatok forrás szerkezete eltérő, a lejáratil összhang elve különböző módon valósult meg. Jelen kutatásunkban további vizsgálatokat végzünk a számvitelileg szétválasztott beszámoló adataira koncentrálvá³, hogy alaposabban megértsük ezen gazdálkodók források szerkezetét.

A kutatási célok megvalósításához vertikális és horizontális vizsgálatok elvégzésére volt szükség. Egy-egy adott csoportosító ismérv szerinti bontás esetében először a tőkeellátottságot (Saját Tőke / Összes Forrás) vizsgáltuk varianciaanalízis és post hoc tesztek végzésével, majd a lejáratil összhangot két fedezettségi mutató – Befektetett eszközök fedezettsége I. (Saját tőke/Befektetett eszközök) és Befektetett eszközök fedezettsége II. (Saját tőke + Hosszú Lejáratú kötelezettségek/Befektetett eszközök) – és a leíró statisztika eszközeinek segítségével. A kutatás újszerűségét az adja, hogy a fedezettségi mutatókat a számvitelileg szétválasztott adatokat is tartalmazó adatbázis alapján is számoltuk.

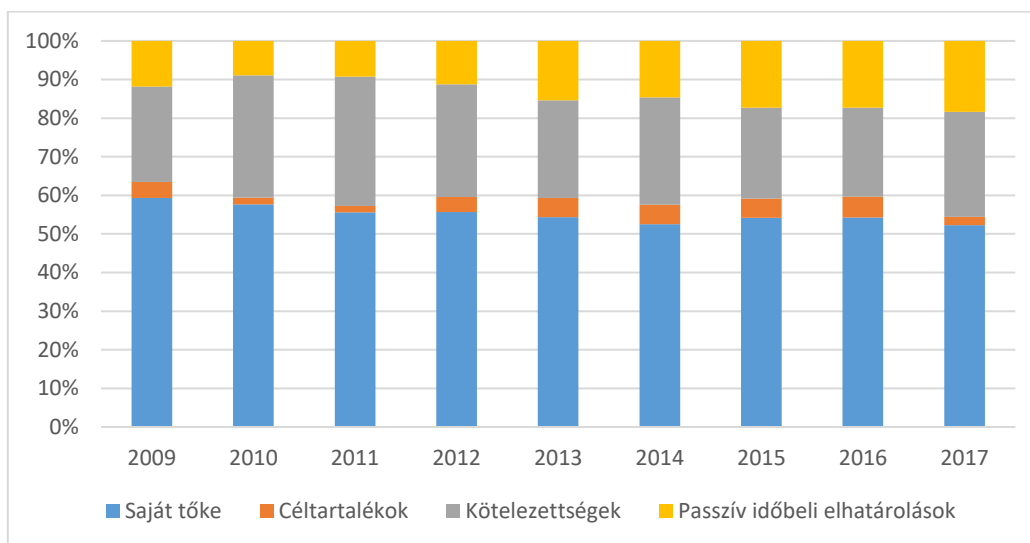
A vizsgálat adatbázisát a vállalatok 2009–2017. évi beszámolóil alkották. Magyarországon jelenleg 93 településen 89 gazdálkodó végzi a hőszolgáltatást, melyek közül 72 vállalat került be a vizsgált sokaság közé.

A mutatók számolásához szükség volt a vállalatok (éves) beszámolóilra, melyek az adatok első típusát alkották. A vizsgált adatok másik típusát azok a műszaki és gazdálkodási adatok képezték, melyeket a vállalatoknak a távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény végrehajtására vonatkozó 157/2005. (VIII. 15) Korm. rendelet 4. melléklete alapján kell elkészíteniük minden évben. Ezen információkat 2012-től kötelező nyilvánosságra hozni a távhőszolgáltatóknak. Az elemzés eszközeként részben a Microsoft Office 365 ProPlus programcsomag Excel programja, másrészt pedig az SPSS 24 program segítségével történt.

³ A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (MEHK) 2013-ban ajánlást adott ki a távhőtermelők és távhőszolgáltatók számára előírt számviteli szétválasztási szabályok alkalmazására. Az ajánlás szerint a társaságoknak a számviteli rendszerüket - számlarendet, számlakeretet - úgy kell kialakítani, hogy képes legyen az egyes tevékenységből származó bevételeit, ráfordításait, immateriális javait, tárgyi eszközeit és a vevőket tevékenységenként egyértelműen elkülönítetten nyilvántartani.

3. EREDMÉNYEK

Első lépésben általánosságban került megvizsgálásra a forrásszerkezet.

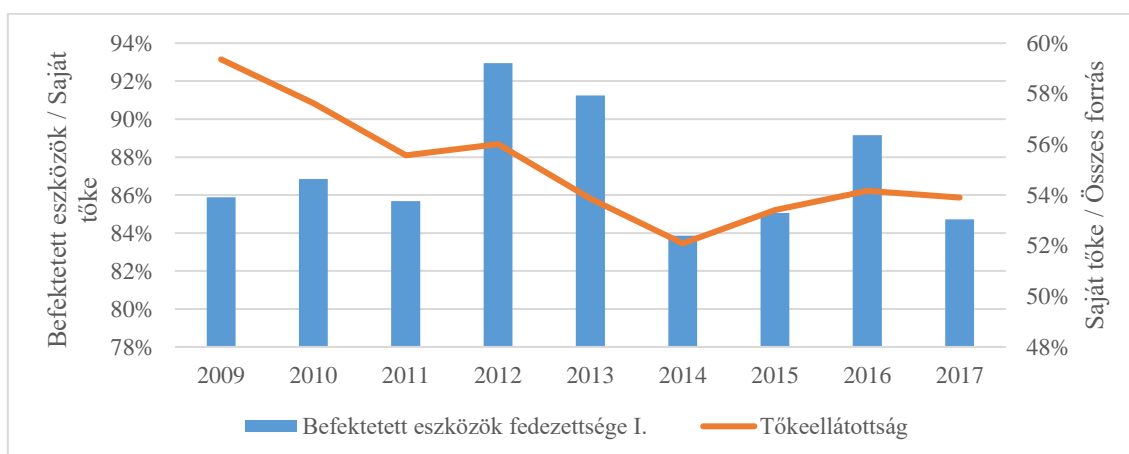

1. ábra: Távhőszolgáltatók forrásszerkezete 2009–2017
Forrás: Saját szerkesztés a számvitelileg szétválasztott beszámolókból származó információkat is tartalmazó adatbázis alapján

A kilenc év beszámolóinak adatai alapján kijelenthető, hogy a vizsgálatba bekerült vállalatok forrásszerkezete esetében a saját tőke átlagos aránya (tőkeellátottság) minden évben meghaladta az 50%-ot.

Összevetve ezt a befektetett eszközök arányával (az átlagos befektetett eszköz-állomány minden évben meghaladta a 60%-ot) kijelenthető, hogy a hosszú távú fedezeti arány 70%–90% között mozgott a vizsgált időszakban. (Süveges, 2021b)

A számvitelileg szétválasztott mutatók esetében azonban némileg más képet kapunk, mint amit az eszközök szerkezete alapján várnánk, hiszen a forrásszerkezet esetében az ezen információforrásból származó adatokból számolva kapunk magasabb tartós forrást biztosító arányokat, amely a befektetett eszközök fedezettségében is visszaköszön.

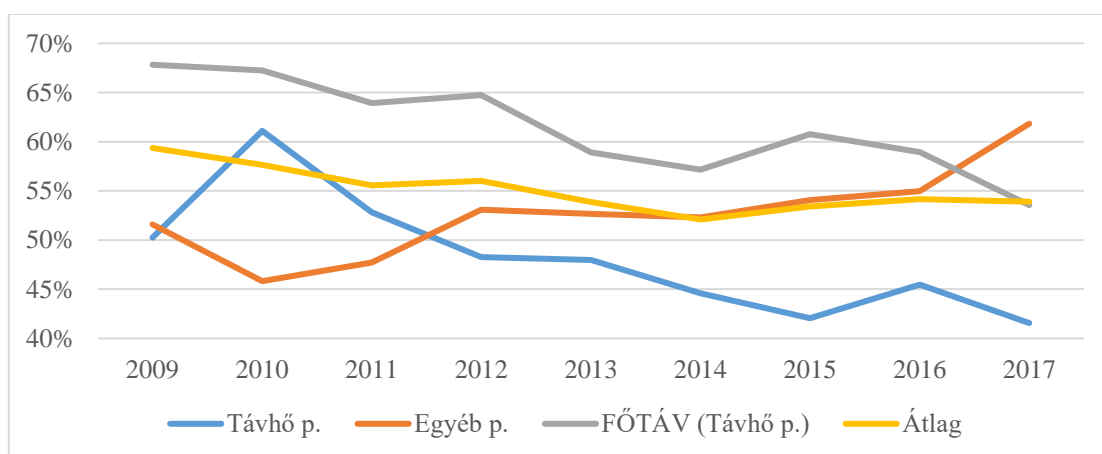

2. ábra: A távhőszolgáltatást végző vállalatok átlagos Tőkeellátottsága és a Befektetett eszközök fedezettsége I. 2009–2017
Forrás: Saját szerkesztés a számvitelileg szétválasztott beszámolókból származó információkat is tartalmazó adatbázis alapján

A vizsgált kilenc év során átlagosan közel 4 százalékpontot csökkent az átlagos tőkeellátottság, 2014-ig csökkent, majd azt követően jelentős változás nem volt megfigyelhető. Ezt a mutatót a befektetett eszközök arányával összevetve elmondható, hogy eltérő tendencia volt megfigyelhető (érdekes módon 2012 és 2013-ban volt a legmagasabb), így a befektetett eszközök fedezettsége (saját tőke/befektetett eszközök) szektorális szinten nagyobb variációt mutatott. A távhőszolgáltatással szűkebben összefüggő vagyonelemek vizsgálata alapján tehát kijelenthető, hogy a normál beszámolókból származó adatokhoz képest átlagosan 4-8 százalékponttal magasabb tőkeellátottságot, illetve fedezeti arányt figyelhetünk meg a vizsgált időszakban hasonló tendenciák mellett.

Vizsgálataink másodok részében arra kerestük a választ, hogyan alakul tőkeellátottság és a befektetett eszközök fedezettsége, ha különböző részcsoportok szerint vizsgáljuk azt. Jelen tanulmányunkban a vertikális és horizontális vizsgálatok során elvégzett részcsoportképzés alapja a végzett tevékenység jellege volt.

A 2005. évi XVIII. törvény a távhőszolgáltatásról és a hozzá kapcsolódó rendeletek nem tiltják, hogy az ezen tevékenységet végző gazdálkodók további tevékenységeket is ellássanak. Ennek megfelelően a magyarországi 89 hőszolgáltató nagy része a távhőszolgáltatás mellett további feladatokat is ellát. Azokat a gazdálkodók, ahol a hőszolgáltatói tevékenység aránya alacsonyabb volt az ágazati átlagnál „Egyéb profilú” címkét kaptak, még a vállalatok másik része, ahol épp a távhőszolgáltatói tevékenység volt a túlsúlyos, ott a „Távhő profilú” megkülönböztetés volt indokolt.

3. ábra: A távhőszolgáltatók tőkeellátottsága a tevékenység szerinti csoportosítás függvényében

Forrás: Saját szerkesztés a számvitelileg szétválasztott beszámolókból származó információkat is tartalmazó adatbázis alapján

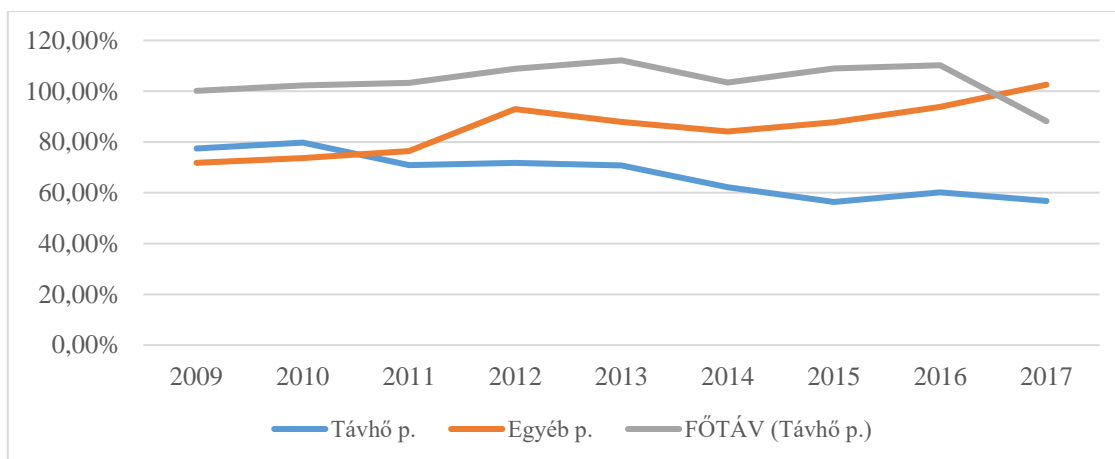
Az elvégzett vizsgálatok alapján kijelenthető, hogy

- a vizsgált időszak elején a FŐTÁV Zrt. tőkestruktúrája jelentősen eltért a többi gazdálkodótól, majd az időszak végére a többi távhőszolgáltató átlagos struktúrájához közelített,
- az egyéb profilú – nem hőszolgáltatói tevékenységet átlagos érték feletti mértékben ellátó – vállalatokat jellemzi 2011-től a magasabb sajáttőke-arány, az időszak végére jelentős eltérést mutatott a főleg hőszolgáltatói tevékenységet ellátó vállalatok átlagos értékeihez képest. Mivel a korábbi, eszközszerkezetet érintő vizsgálatok azt mutatták ki, hogy az egyéb vállalatokra jellemző a magasabb befektetett eszközök aránya, ezért ezen vállalatok esetében ezen beszámoló adatokból (távhőszolgáltatási tevékenységre koncentrálnak) magasabb szinten valósul meg a lejáratú összhang elve.

Fontos megvizsgálni azonban azt is, hogy mennyire jó differenciáló ismérvek minősül a tevékenységek szerinti bontás ezen mutató esetében.

A tőkeellátottságot illetően a vizsgálat alá vont első négy évben találtam szignifikáns eltérést, amelyek okozója – az elvégzett post hoc tesztek alapján – az esetek 40%-ában volt a FŐTÁV Zrt. forrás szerkezetének sajátosságán kívül további ok, az egyéb profilú és távhő profilú vállalatok közötti szignifikáns eltérés okozója.

A befektetett eszközök fedezettségét illetően a távhő profilú vállalatok 2010-től kezdve egyre kisebb befektetett eszköz-fedezettséggel működnek, mint az egyéb profilú vállalatok., ez a különbség a vizsgált időszak végére jelentős lett, a fedezettségi arány megduplázódott a az egyéb profilú gazdálkodók esetében.

4. ábra: A távhőszolgáltatók fedezettsége a tevékenység szerinti csoportosítás függvényében

Forrás: Saját szerkesztés a számviteliileg szétválasztott beszámolókból származó információkat is tartalmazó adatbázis alapján

Valamennyi vállalathoz képest jelentősen magasabb a FŐTÁV Zrt. fedezettsége, ami az elvégzett számítások alapján a varianciaanalízis során kimutatott főbb különbségek okozója.

4. KÖVETKEZTETÉSEK

Jelen tanulmány a távhőszolgáltatók forrás szerkezetének jellegzetességeit elemezte – horizontális és vertikális vizsgálatok során – két fő mutatóra helyezve a hangsúlyt. A távhőszolgáltatást végző vállalatok forrás szerkezetében a legnagyobb arányt a saját tőke elemei képviselik, melynek átlagos értéke minden évben meghaladta az 50%-ot. Alacsonyabb arány jellemzi az egyéb profilú (nem hőszolgáltatói tevékenységet átlagos érték feletti mértékben ellátó) vállalatokat. A FŐTÁV Zrt. tőkeellátottsága és annak változása a szignifikáns eltérés fő okozója az egyéb profilú és a távhő profilú vállalatok mutatói között. A vizsgált időszakban a távhő profilú vállalatok átlagos tőkeellátottsága (76,5%), ami átlagosan 8 százalékponttal haladja meg az egyéb profilú vállalatok tőkeellátottságát.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] Böcskei Eszter – Kádasné Virág – Nagy Éva (2014): A számviteli mutatószámoktól a Markov-láncok alkalmazhatóságáig. *Controller Info*, II, 4, pp. 2–7.
- [2] Bozsik Sándor – Szemán Judit – Süveges Gábor (2013): *Vállalati pénzügyek*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc.

- [3] Füredi-Fülöp, Judit (2021): Digital solutions in the world of accounting. In: *Aspects of Financial Literacy: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*, March 22–23, Sumy State University (SSU), Sumy, Ukrajna, p. 417.
- [4] Murányi Klaudia (2021): Current situation of electronic payment options in Hungary. In: *Aspects of Financial Literacy: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*, March 22–23, Sumy State University (SSU), Sumy, Ukrajna, p. 417.
- [5] Musinszki Zoltán (2019): *A mezőgazdasági tevékenység költség- és teljesítménykontrollja*. Saldo, Budapest.
- [6] Pál Tibor – Várkonyiné Juhász Mária – Füredi-Fülöp Judit (2015): A könyvvizsgáló és a vállalati működés. *Controller Info*, III, 4, pp. 15–21.
- [7] Süveges Gábor (2021a): Possibilities of Analyzing the Structure of Owner’s Equity and Liabilities of Companies – Focusing on District Heat Suppliers in Hungary (MTMT). In: F. Zimmenmann, K. (ed.): *35th EBES Conference Proceedings*, Vol. 1, Rome, Italy, 7–9 April 2021. Sapienza University of Rome, Rome, Italy, pp. 426–435.
- [8] Süveges Gábor (2021b): A magyarországi távhőszolgáltatók forrásszerkezetének sajátosságai a vállalatok 2009–2017. évi beszámolóí alapján. In: Madarasiné Szirmai, A. (szerk.): *A versenyképesség jövője = digitalizáció + szakmai tudás a pénzügy és számvitel világában*. Beyond Financial Reporting Konferencia – 2019. Budapesti Gazdasági Egyetem, Budapest, pp. 56–69.
- [9] Szemán Judit (2017): Tőkeszerkezeti elméletek érvényesülése a szolgáltató szektorban. *Controller Info*, V, 3, pp. 50–61. <https://doi.org/10.24387/CI.2017.3.9>
- [10] Várkonyiné Juhász Mária (2014): Értékeink alulértékelve I.: A piaci érték és a könyv szerinti érték közötti eltérés vizsgálata. *Controller Info*, II, 3, pp. 44–50.
- [11] Veresné Somosi Mariann – Kucsma Daniella – Füredi-Fülöp Judit (2018): *Szervezeti és vezetési ismeretek*. Magyar Könyvvizsgálói Kamara Oktatási Központ, Budapest.

A MAGYAR COVID-VÁLSÁGKEZELÉS HATÁSA A MAGYAR KÖLTSÉGVETÉSRE

Bozsik Sándor¹ – Szemán Judit² – Süveges Gábor³

¹egyetemi docens, Miskolci Egyetem, pzbozsi@uni-miskolc.hu

²egyetemi docens, Miskolci Egyetem, pzszezan@uni-miskolc.hu

³egyetemi docens, Miskolci Egyetem, stsueves@uni-miskolc.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

A magyar gazdaság már két éve él a Covid–19-járvány árnyékában. A magyar válságkezelés – az országok többségéhez hasonlóan – monetáris és fiskális élénkítéssel reagált a járványra. Mivel kis és nyitott országgént az ország erősen kapcsolódik az Európai Unió gazdaságához, ahol szintén az élénkítés volt a fő gazdaságpolitikai válasz a járvány okozta kihívásokra, az expanzív pénzügypolitika összes előnye és hátránya egyszerre jelentkezik. A magas foglalkoztatottsági ráta és gazdasági növekedés egyfelől, a meglóduló infláció és a növekvő belső és külső eladósodottság másfelől. A cikk következtetése az, hogy a fennálló gazdaságpolitika nem tartható fenn, a kormány deficitcsökkentési ígérete, valamint a monetáris politika infláció elleni harca egyfelől jelentős költségvetési megszorítást (adóemelést és kiadáscsökkentést), másfelől jelentős kamatemelést tesz szükségessé.

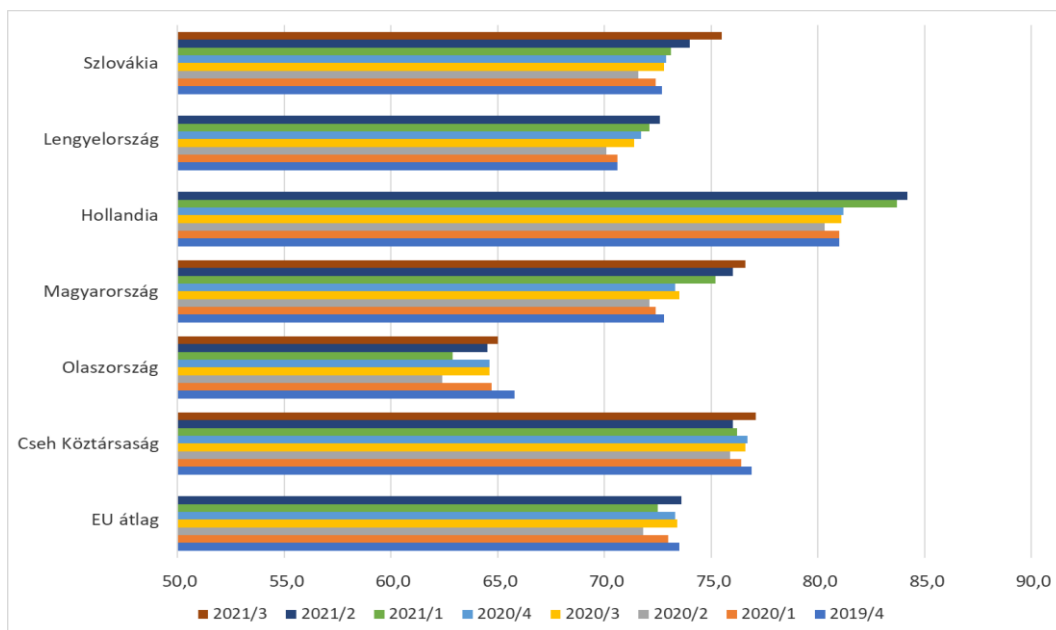
Lassan két év telt el a Covid–19-járvány árnyékában. Ez pedig már kellő idő ahhoz, hogy bizonyos következtetéseket levonhassunk az egyes országok járványkezeléséről, beleértve a járvány okozta gazdasági válság kezelését. A jelenlegi cikk elsősorban azt vizsgálja, hogy a magyarországi monetáris és fiskális politikai eszközök milyen hatásúak voltak a gazdasági aktivitásra és a foglalkoztatásra, valamint ezen intézkedések milyen mértékben rontották gazdaságunk egyensúlyi helyzetét. Egyensúlyi helyzeten az inflációt, valamint az államháztartás és a fizetési mérleg hiányát értve.

1. FOGLALKOZTATOTSÁGI RÁTA ÉS MUNKANÉLKÜLISÉGI RÁTA

A válságkezelés két éve alatt a magyar foglalkoztatási ráta nem, hogy csökkent volna, hanem növekedett. A 16 és 64 év közötti korosztályban a foglalkoztatottsági ráta alakulását az 1. ábra mutatja.

Az ábrára a négy viseigrádi ország adata került az uniós átlag mellett, továbbá Hollandia és Olaszország adata. Hollandia rendelkezik a legmagasabb foglalkoztatottsági rátával, míg Olaszország a legalacsonyabbal az Európai Unió országai között. Magyarországon a foglalkoztatottsági ráta növekedett a legnagyobb mértékben (3,8%), a következő Hollandia (3,2%), majd Szlovákia (2,8%), Lengyelország (2,0%), Cseh Köztársaság (0,2%) és Olaszország (–0,8%). Az Unió átlagos foglalkoztatottsági rátája stagnált. A foglalkoztatottsági ráta szóródása 0,44%-kal nőtt, azaz a válságkezelés növelte a foglalkoztatottsági rátában meglévő különbségeket. Ennek oka egyrészt az utazási korlátozásokban keresendő, azaz az alacsony foglalkoztatottságú országokban lévő munkaerő most körülményesebben tudott más országokban munkát vállalni. Hasonló hatású lehetett a brexit is a foglalkoztatottsági rátára.

A Covid-járvány eltérően érintette az egyes ágazatokat. A válság elsősorban az idegenforgalmat és a hozzá kapcsolódó vendéglátást vetette vissza, és az alacsonyabb foglalkoztatási rátával rendelkező országok gazdaságában (Dél-Európa) ez az ágazat az átlagosnál nagyobb súllyal rendelkezik.

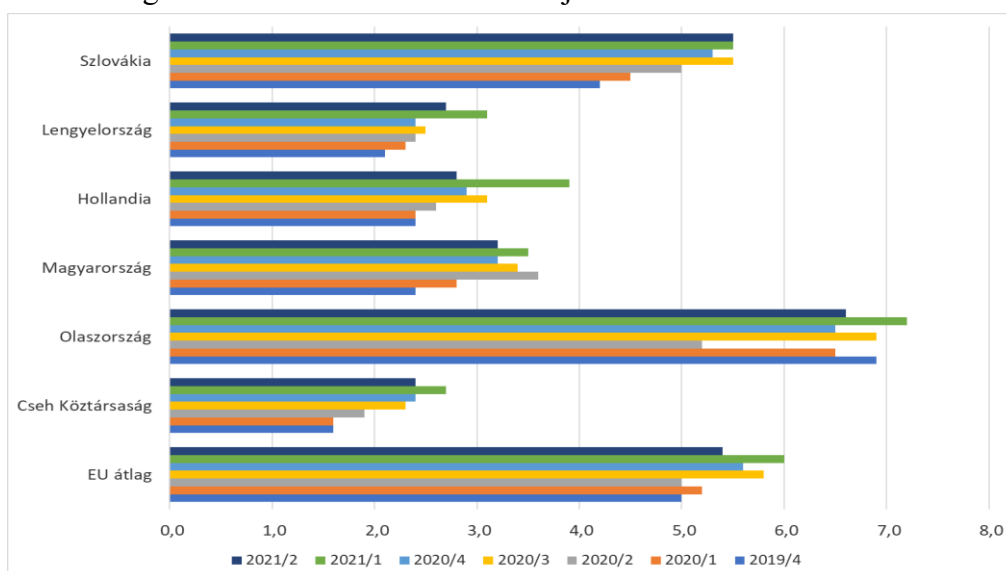
1. ábra: A foglalkoztatottsági ráta alakulása a 16–64 éves korosztályban 2019 negyedik és 2021 harmadik negyedéve között néhány európai államban, valamint az unió átlaga

Forrás: Eurostat

A divergálás harmadik oka az volt, hogy az egyes nemzetgazdaságok eltérő összegeket fordítottak válságkezelésre a GDP%-ban. Ahol a monetáris és a fiskális élénkítés erőteljesebb volt, ott a foglalkoztatottsági ráta is az átlagosnál jobban növekedett.

Míg a fiskális stimulusoknak köszönhetően a foglalkoztatottsági ráta a V4 országaiban – ha különböző mértékben is – de emelkedett, a munkanélküliségi ráta viszont romlott. A regisztrált munkanélküliek arányát a vizsgált időszakban és negyedéves bontásban a 2. ábra mutatja.

A munkanélküliségi ráta változását a 2. ábra mutatja.

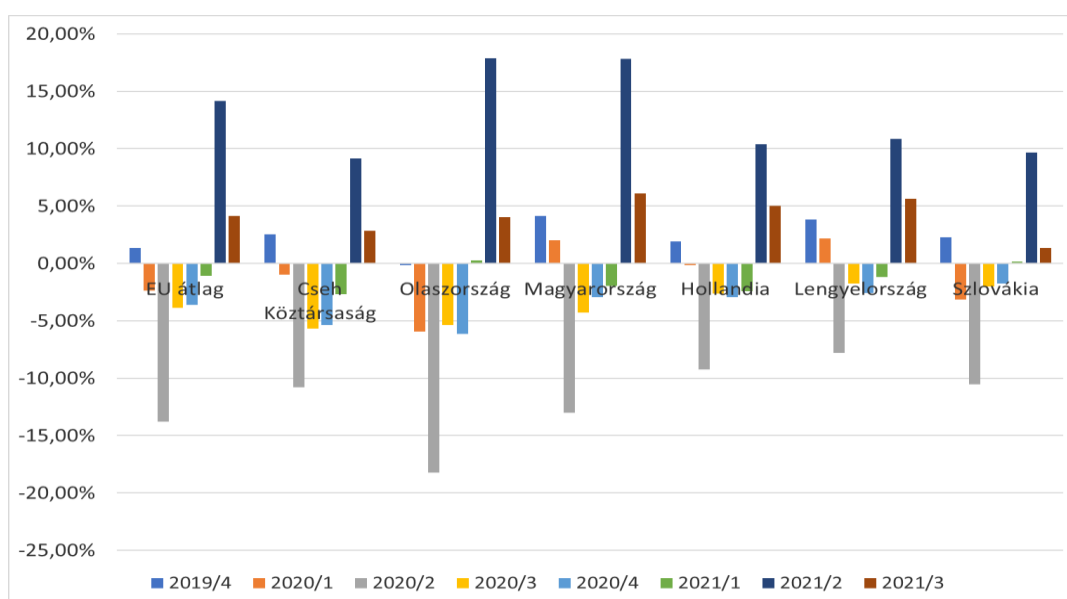
2. ábra: A munkanélküliségi ráta alakulása 2019 negyedik és 2021 harmadik negyedéve között néhány európai államban, valamint az unió átlaga

Forrás: Eurostat

A munkanélküliségi ráta esetében szinte fordított irányú összefüggést látunk, mint a foglalkoztatottsági ráta esetében. A legjobb a helyzet Olaszországban, itt a ráta egyenesen csökkent 0,3%-kal, a többi ország esetében nőtt, sorrendben – Hollandia (0,4%), Lengyelország (0,6%), Cseh Köztársaság és Magyarország (0,8%), végül Szlovákia (1,6%) zárja a sort. Az uniós átlag 0,4%. A munkanélküliségi ráta esetében konvergencia figyelhető meg az Unió országai között, a ráta szórása 0,05%-kal csökkent. A jelenség magyarázata az, hogy a gazdaságok ágazati szerkezete eltérő és azon országok, amelyekben erőteljesebben jelen vannak a válságnak kitett ágazatok, mint az autóipar, valamint kisebb a piacuk és exportorientáltabbak (Szlovákia, Cseh Köztársaság, Magyarország), az ágazati leállások átmenetileg növelték a strukturális munkanélküliséget. A nagyobb (Olaszország és Lengyelország), valamint versenyképesebb gazdaságok (Hollandia) munkanélküliségi rátái nem, vagy csak csekély mértékben emelkedtek.

2. GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS

Az elemzett országok gazdasági a 3. ábra mutatja.

3. ábra: Az évesített és kiigazított GDP-növekedés negyedéves alakulása 2019 negyedik és 2021 harmadik negyedéve között néhány európai államban, valamint az uniós átlaga

Forrás: Eurostat

A GDP-növekedés esetében az elemzett országok közül Lengyelországot érintette a legkevésbé a 2020. második negyedévi visszaesés. A visszapattanás is viszonylag gyors volt, és összességében Lengyelország növekedett az elemzett időszakban a legnagyobb mértékben. Európában is egyedül Írország előzi meg. Hollandia volt a második ország, majd Szlovákia következett. Magyarország 1,53%-os növekedésével felülmúlta az Európai Unió átlagát, míg Olaszország és a Cseh Köztársaság GDP-je csökkent az elemzett időszakban.

A három adatsort összevetve rögtön szembe tűnik az elemzett változók korrelálatlansága. Az elmélet szerint, ahol a GDP nő, ott a foglalkoztatottnak is javulni kell és fordítva, az elemzett országok között azonban ebben az időszakban nem fedezhető fel ilyen összefüggés. Magyarország foglalkoztatottsági rátájának változása kiemelkedő, de a munkanélküliség is nőtt és a GDP növekedése is gyengébb volt, mint a visegrádi négyek átlaga. Lengyelország a növekedésben volt jó, és a foglalkoztatottsági rátája is emelkedett, de a munkanélküliségi rátája romlott.

Összességében elmondható tehát, hogy a magyar válságkezelés az aktivitási mutatók tekintetében az uniós átlagnál jobban teljesített. Kiemelkedő az eredmény a foglalkoztatottsági ráta tekintetében, jó a gazdasági növekedés alakulásában és gyengébb a munkanélküliség emelkedése esetében. Tekintetbe véve azt, hogy a magyar gazdaság szektorális összetétele miatt (tekintetbe véve az autóipar és az idegenforgalom magas részarányát) a válságnak jobban kitett gazdaságok közé tartozott, a gazdasági aktivitási adataink uniós összehasonlításban jónak mondhatók.

3. GAZDASÁGPOLITIKAI INTÉZKEDÉSEK

A magyar monetáris és fiskális politika a Covid-válságra mennyiségileg is erőteljes élénkítésbe kezdett és az eszköztára is meglehetősen változatos volt. (Terták et al., 2020) Az eszköztár fontosabb intézkedéseit három szempont szerint csoportosítottam. Egyrészt az eljáró hatóság szempontjából (Kormány, MNB), másrészt aszerint, hogy a támogatás időszakos vagy véglegesé vált-e, harmadrészt pedig a támogatás célzott vagy a gazdaság egészét érintő jellege szerint. A fiskális intézkedéseket az 1. táblázat tartalmazza. Zárójelben a GDP%-ban kifejtett becült hatás.

1. táblázat

Magyarország által a Covid-járvány kezelésére hozott fontosabb fiskális intézkedések (pirossal az élénkítéssel ellentétes intézkedés)

	Általános	Célzott
Állandósult	<p>béreköltséget terhelő adók csökkentése (2%)</p> <p>kkv-szektor és egyéni vállalkozások, családi vállalkozások kedvezőbb adózása (1%)</p> <p>rövidebb áfa-visszaigénylési lehetőség</p>	<p>adócsökkentés a foglalkoztatottság szempontjából érzékeny csoportoknál (25 év alattiak, nyugdíjasok, 4 gyermekes anyák) (0,5%)</p> <p>áfacsökkentés a vendéglátás és szállásadásban, új építésű lakásoknál (0,3%)</p> <p>új kiskereskedelmet terhelő adó (-0,1)</p> <p>13. havi nyugdíj újbóli bevezetése (0,6%)</p>
Időszakos	<p>felszámolás, adóvégrehajtás halasztása</p> <p>általános hitelmoratórium 2021 közepéig, utána csak célzott rétegeknek</p> <p>személyijövedelemadó-visszatérítés a gyermeket nevelő családoknak (1,3%)</p> <p>nagy állami beruházási programok (6,3%)</p> <p>rendkívüli egészségügyi kiadások (2%)</p>	<p>béret terhelő elvonások törlése a személyi szolgáltatások, turizmus területén.</p> <p>béren kívüli juttatások kiterjesztése (ezáltal is segítve a kulturális, sport, turisztikai szolgáltatások igénybevételét)</p> <p>70%-os bértámogatás a bajba jutott vállalkozásoknak (1,8%)</p> <p>uniós programok fokozott előfinanszírozása (4%)</p>

Forrás: kormányzat.hu, imf.org

Összességében a fiskális politika a GDP 4,3%-ával élénkítette a gazdaságot, ami tartóssá vált, az ideiglenes intézkedésekkel együtt pedig körülbelül a GDP körülbelül 20%-ával.

A monetáris politika is erőteljes élénkítésbe kezdett a válság hatására, a kihelyezett hitelek mennyiségét tekintve nem is maradt le élénkítésben a fiskális politika mögött. Nemcsak a vállalkozások, hanem a lakosság is jelentős hitelkereslettel lépett fel, és különösen népszerűek voltak a fix kamatozású hitelkonstrukciók. (Kovács, 2017) A lakossági pénzügyi megtakarítások is

számottevően növekedtek, pedig a statisztika a kriptovalutákba történő befektetéseket nem is méri. (Murányi, 2018)

A főbb monetáris politikai intézkedéseket a 2. táblázat mutatja.

2. táblázat
A Magyar Nemzeti Bank által a Covid-járvány kezelésére hozott fontosabb monetáris politikai intézkedések

	Általános	Célzott
Állandósult	tartalékráta 0% (0,05%) államkötvények közvetlen vásárlása (5%)	növekedési hitelprogram kiterjesztése (4%)
Időszakos	devizaswapkeret kiterjesztése a bankok likviditását erősítendő (0,3%) vállalati hitelek fedezetként való elfogadása MNB-hitelyújtás esetében (2%)	MNB kötvényvásárlási programja (5,4%) speciális lakossági és kkv-hitelek 0%-os refinanszírozása (5%)

Forrás: *mnb.hu*

Az MNB mérlegfőösszege az intézkedések hatására 2019 utolsó negyedévéhez képest a GDP 20%-kal emelkedett.

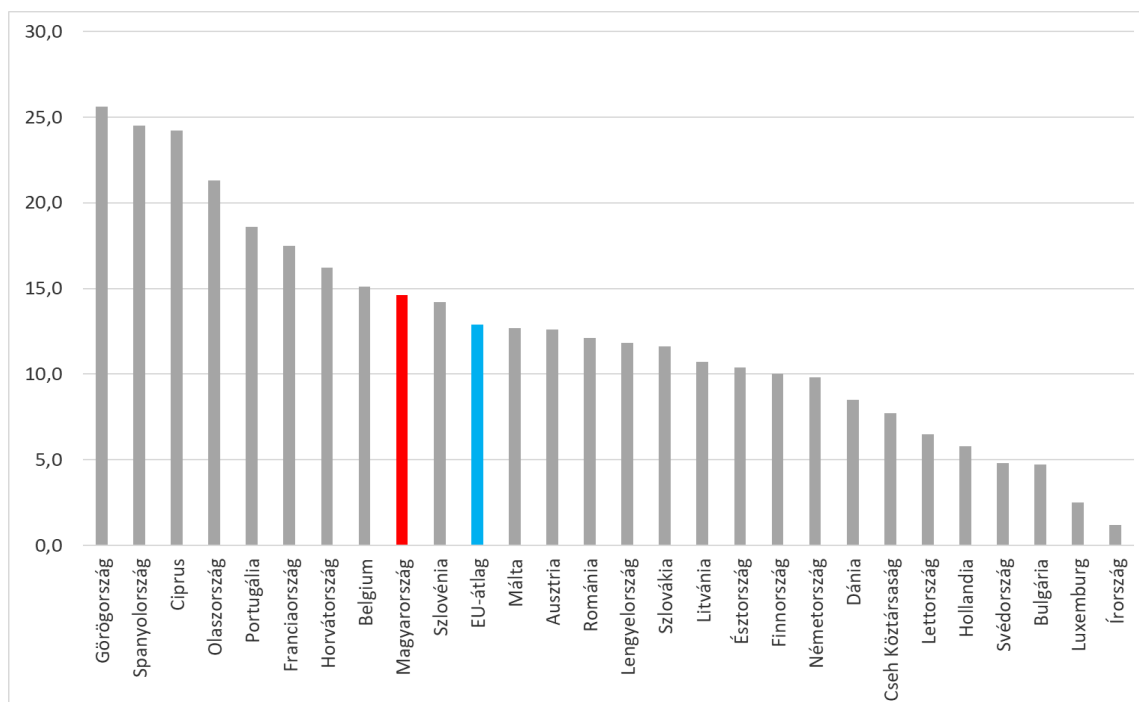
Összességében a kormányzat a GDP körülbelül 40%-nak megfelelő többletkeresletet generált. A többi ország válságkezelésével összehasonlítva most azokat az eszközöket emelem ki, melyeket a magyar gazdaságpolitika nem alkalmazott, más országok viszont igen.

1. Nem növelte a munkanélküli segély nagyságát és időtartamát, mint például Portugália, Németország.
2. Nem növelte a táppénz nagyságát és időtartamát, mint Franciaország.
3. Nem indított jelentős átképzési programokat, mint az Egyesült Államok.
4. Nem engedte meg a vállalatok számára a gyorsított értékcsökkenést, mint a Cseh Köztársaság.
5. Nem adott külön és megnövelt K+F támogatást az innovatív vállalkozásoknak, mint Németország.
6. Nem enyhítette a bankok tőke megfelelési előírásait, mint Görögország.
7. Nem adott önfoglalkoztató egyéni vállalkozóknak munkabértámogatást, mint Lengyelország.

Ha egy gazdaságpolitikai beavatkozást értékelünk, természetesen nem csak a pozitív hatásokat kell kiemelni. (Várkonyiné, 2014) A jelentős többletkereslet természetesen nem maradt következmények nélkül Magyarország egyensúlyi mutatóira sem. Egy Magyarországhoz hasonló kis méretű és nyitott gazdaságban a kormányzat által generált többletkereslet mindig rontja a gazdaság egyensúlyát. Nő a költségvetési deficit, romlik a folyó fizetési mérleg, nő az infláció és a forint leértékelődik. A vállalkozások is igyekeznek a növekvő költséginflációt a vevőikre továbbhárítani. (Pál, 2020) Nézzük ezen hatások mértékét egyenként!

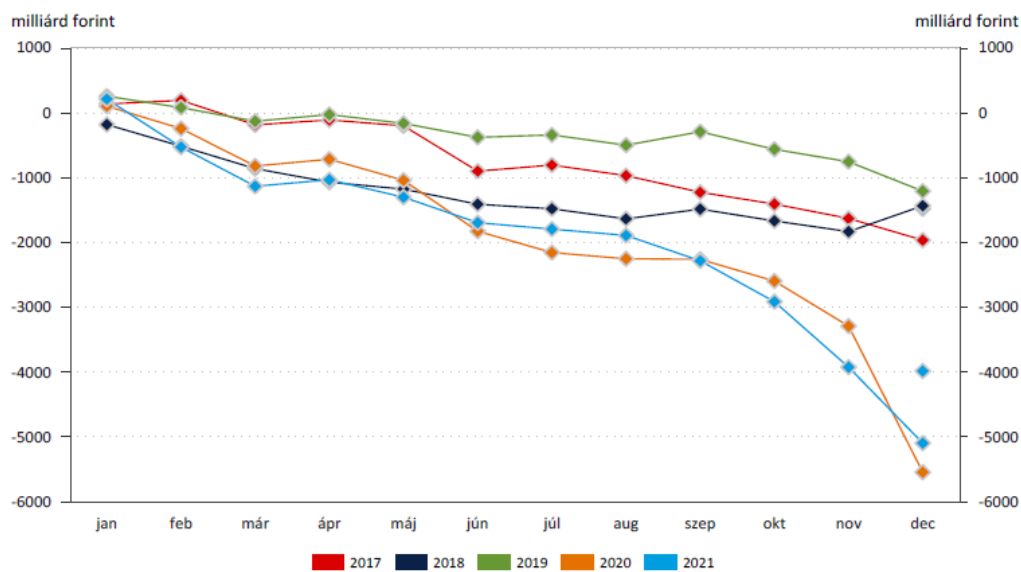
4. ROMLÓ EGYENSÚLYI HELYZET

2020-ban az államadósság mértéke jobban nőtt, mint az uniós átlag. Ezt mutatja a 4. ábra.

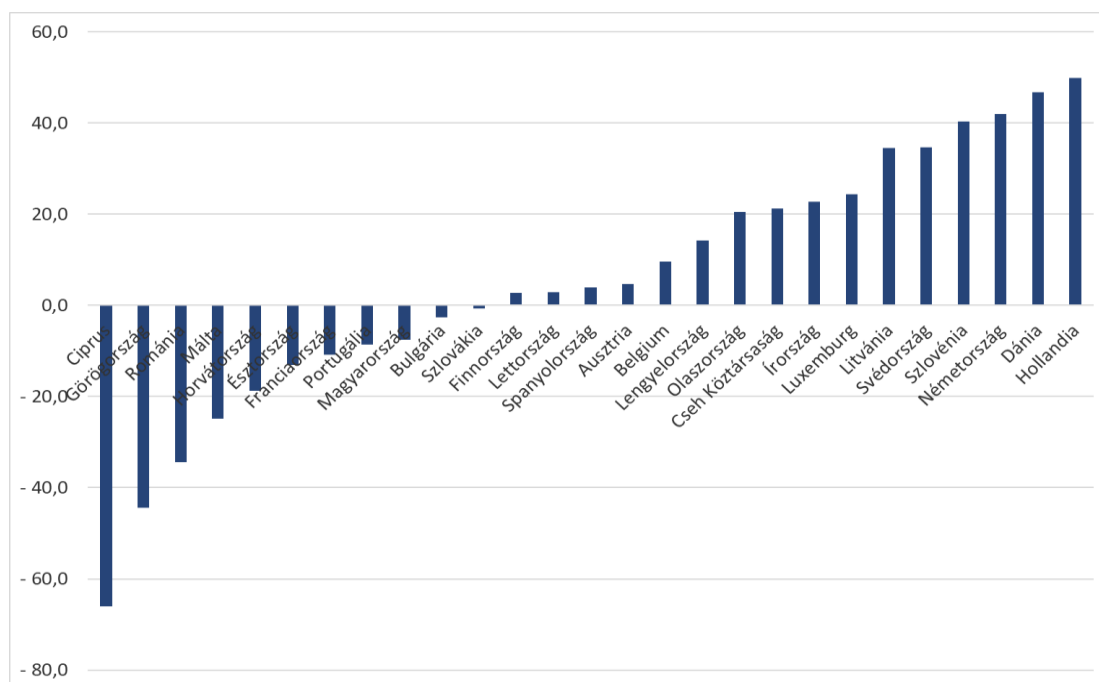
4. ábra: Az államadósság növekedése az Európai Unió országaiban 2020-ban
 Forrás: Eurostat

Magyarországot csak dél-európai, illetve olyan országok előzik meg, amelyek jóval nagyobbak nála. Horvátország kivételével mind tagjai az eurózónának, a horvátok eladósodottsága pedig jóval alacsonyabb mint a magyaroké. A helyzet a negyedéves adatok alapján 2021-ben sem fog javulni, ezt mutatja az államháztartás havi halmozott egyenlege.

5. ábra: Az államháztartás halmozott egyenlege 2017-től 2021-ig.
 A 2021 decemberi érték 7,5 ezer milliárd forintos hiány lett
 Forrás: MNB

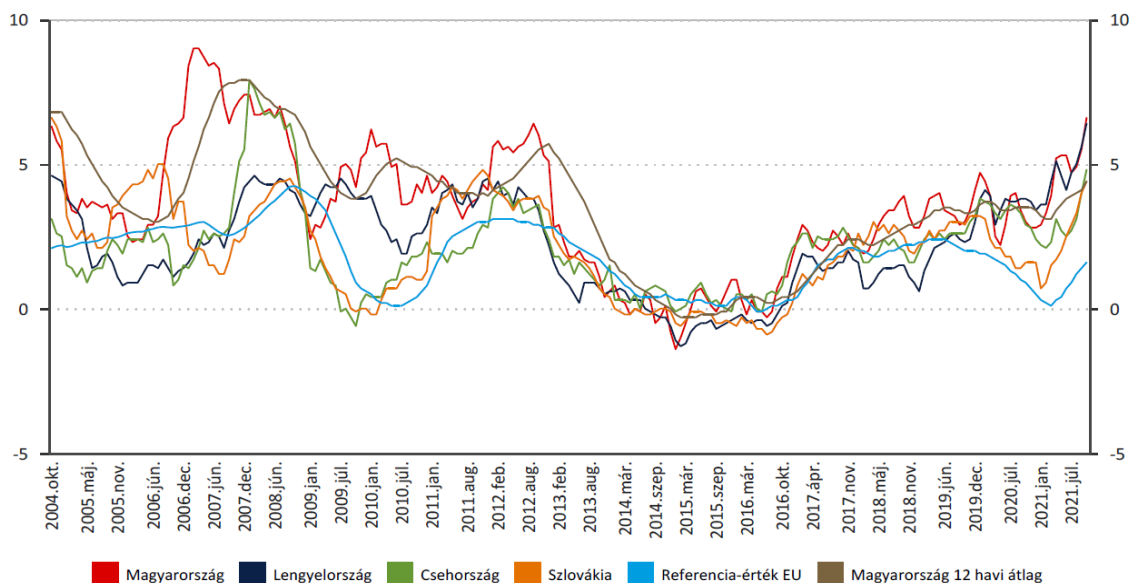
Az államháztartás, valamint a vállalkozások és a lakosság többlethitel-felvétele olyan fogyasztást generált, ami a fizetési mérleg helyzetét is rontotta. Magyarország folyó fizetési mérlege újra deficitessé vált a válság időszakában.

6. ábra: A folyó fizetési mérleg halmozott egyenlege 2020 első és 2021 harmadik negyedéve között

Forrás: Eurostat

A hiány még nem jelentős, azonban a tendencia aggasztó. A hiány java részét a magyar gazdaság 2021 második és harmadik negyedévében „szedte össze”. Az infláció is élénkül és láthatóan elszakad az eurózóna értékétől, pedig Magyarországon több területen hatósági árak vannak, illetve léptek életbe.

7. ábra: Az infláció alakulása az eurózónában és a visegrádi négy ország esetében

Forrás: MNB

5. KÖVETKEZTETÉSEK

Milton Friedman híres mondása volt, hogy „nincsen ingyen ebéd”. A magyar kormányzat hiperaktivitása javította a gazdaság aktivitását (kiemelkedő beruházási ráta, javuló foglalkoztatottsági ráta, bővülő GDP), de ennek az egyensúlyi helyzet romlása az ára. (Kovács L. – Terták E., 2020) Különösen az infláció tartóssá válása az aggasztó, mivel a 2000-es évek tapasztalata szerint az inflációs várakozásokat Magyarországon nagyon nehéz lehűteni a gazdasági vezetésbe vetett bizalom hiánya miatt. A bizalom erősödését nem segíti az, hogy a fiskális intézkedések közül jó néhány véglegessé vált, így az inflációt fűtő államháztartási hiányt, ami 2021-ben a GDP 9%-a körül alakult, még nehezebb lesz csökkenteni.

A bejelentett kormányzati lépések (755 milliárd forintos beruházás felfüggesztése), messze nem elégségesek a 2022-es évi hiánycél csökkentése 4,5%-ra. Ha a jelenlegi 5,100 ezer milliárdos államháztartás önkormányzatok nélküli hiányához hozzáadjuk a 600 milliárdos szja-visszatérítés, a 230 milliárdos 13. havi nyugdíj, a 140 milliárd forintos 25 év alattiak adókedvezményét, valamint a rezsitámogatásra várhatóan szükséges 450 milliárdos tőkeinjekciót, összesen 6520 milliárdos összeget kapunk. A hiány nem lehet több, mint a GDP 4,5%-a. Mivel a 2021-es GDP-növekedés a cikk születése időpontjában nem ismeretes, a GDP-t a harmadik negyedéves 6,1%-os növekedés és a 2021-ben mért 7,4%-os fogyasztási árindex (GDP-deflátor sem ismert) mértékével korrigálva és figyelembe véve a kormány 2022-re vonatkozó előrejelzését, miszerint a gazdasági növekedés 5,9% lesz, valamint az infláció 4,8%, akkor a GDP nominálisan várhatóan 60 ezer milliárd forint körül fog alakulni. Ennek 4,5%-a 2,7 ezer milliárd forint. Ha a bevételek a növekedéssel és a reálgazdaság növekedésével nőnek, akkor 2,8 ezer milliárd forinttal fognak nőni. Ha a 6,5 ezer milliárdból levonjuk az 5,5 milliárdot, durván minimum 1 ezer milliárdos ledolgozandó hiány marad. Azért minimum, mert feltételeztem, hogy a kiadások nem fognak nőni 2021-hez képest, ami nyilván nem tartható feltételezés. A kamatok növekedése miatt a kamatkidadások is nőni fognak, illetve a közszférában is jelentős bérfejlesztés ment végbe.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] Beke Kata (2022): *Nagyon furcsa dolog történt év végén a magyar államadóssággal, és ehhez kellett az MNB is*. Portfolio 2022. január 20. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220120/nagyon-furcsa-dolog-tortent-ev-vegen-a-magyar-allamadossaggal-es-ehhez-kellett-az-mnb-is-522125>
- [2] Kovács Levente (2017): Pénzügyi szektor a bizalmatlanság markában. In: Kovács, Levente (szerk.): *Ciklusváltó évek, párhuzamos életrajzok*. Semmelweis Kiadó, Budapest, pp. 9–26.
- [3] Portfólió (2022a): Tovább zsákolja az államadósságot az ÁKK. *Portfolio*, 2022. január 20. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220120/tovabb-zsakolja-az-allamadossagot-az-akk-522079>
- [4] Portfólió (2022b): Itt az év végi durva pénzszorás eredménye: nagyon rég nem volt ilyen kevés tartaléka a kormánynak. *Portfolio*, 2022. január 17. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220117/itt-az-ev-vegi-durva-penzszoras-eredmenye-nagyon-reg-nem-volt-ilyen-keves-tartaleka-a-kormany-nak-521222>
- [5] Csiki Gergely (2022): A kormány új előrejelzése: minden jobb lesz a következő években, kivéve az a fránya infláció. *Portfolio*, 2021. december 9. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20211229/a-kormany-uj-elorejelzese-minden-jobb-lesz-a-kovetkezo-evekben-kiveve-az-a-franya-inflacio-518578>

- [6] MNB (2022): *Ábrakészlet az aktuális pénzügyi és gazdasági folyamatokról*. 2022 január <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/elemzesek-tanulmanyok-statisztikak/abrakeszlet-a-legfrissebb-gazdasagi-es-penzugyi-folyamatokrol>
- [7] Murányi Klaudia (2018): A kriptovaluták működési háttere. In: Bodzás Sándor, Antal Tamás (szerk.): *Műszaki Tudomány az Észak-Kelet Magyarországi Régióban 2018 konferencia előadásai*. Debrecen, Debreceni Akadémiai Bizottság Műszaki Szakbizottság, pp. 221–226., 5 p.
- [8] Terták Elemér – Kovács Levente (2020): A szociális védelem és a társadalmi kohézió kihívásai válsághelyzetben a pénzügyi szférában. *Pénzügyi Szemle/Public Finance Quarterly*, 65, pp. 364–384. https://www.penzugyiszemle.hu/upload/documents/tertaka-kovacs-2020-3-mpdf_20200930141844_90.pdf
- [9] Pál Zsolt (2020): The Significance of financial literacy. *Economy and Finance*, Vol. 7, Iss. 1, pp. 141–142., 2 p., <https://doi.org/10.33908/EF.2020.1.7>
- [10] Pénzügyminisztérium (2022): *Az államháztartás központi alrendszerének előzetes mérlege*. <https://kormany.hu/penzugyminiszterium/aht-jelentesek>
- [11] IMF (2022) *Policy responses to Covid-19 crisis*. <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19>
- [12] Terták Elemér – Kovács Levente (2020): A szociális védelem és a társadalmi kohézió kihívásai válsághelyzetben a pénzügyi szférában. *Pénzügyi Szemle*, 65, 3, pp. 364–384.
- [13] Várkonyiné Juhász Mária (2014): Értékeink alulértékelve I.: A piaci érték és a könyv szerinti érték közötti eltérés vizsgálata. *Controller Info*, 2, 2, pp. 44–50. Paper: 2063–9309, 7 p.

ELŐADÁSVÁZLATOK

A NAV JOGKÖVETÉSEL ARÁNYOS FELLÉPÉSÉNEK IRÁNYAI ÉS AZ AZT ALÁTÁMASZTÓ KOCKÁZATELEMZÉS

1. dia

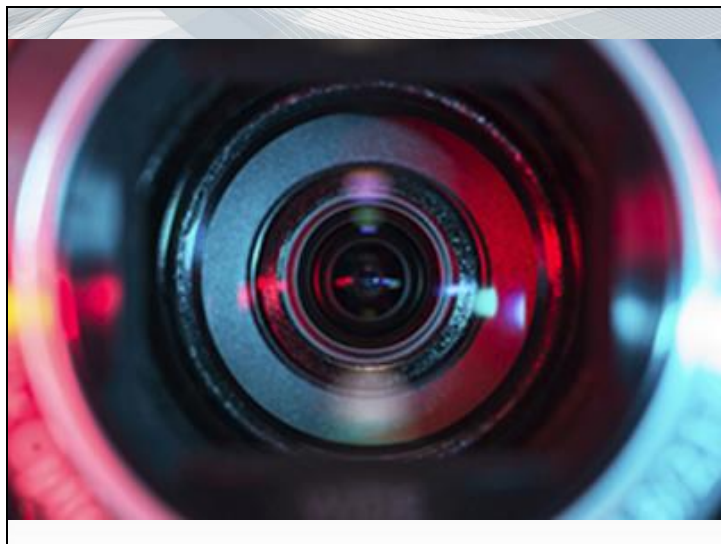
Nemzeti Adó-
és Vámhivatal

A NAV jogkövetéssel arányos
fellépésének irányai és az azt
alátámasztó kockázatelemzés

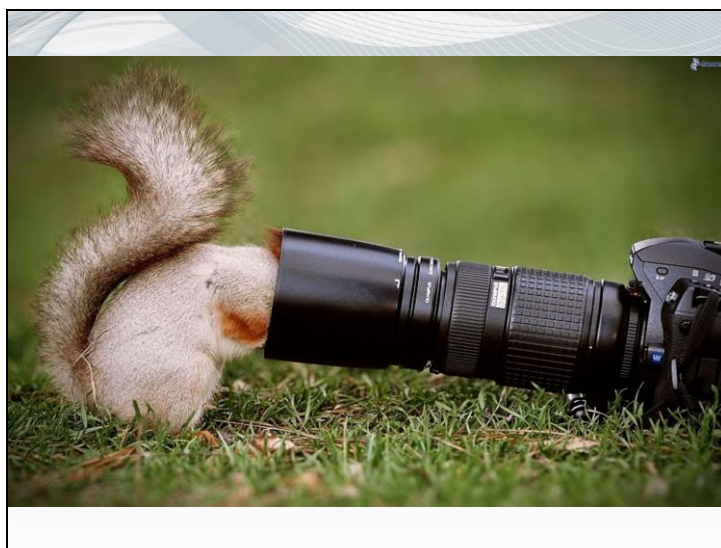
Horváth Tibor
főosztályvezető
NAV Központi Irányítás
Adatvagyon-hasznosítási és Kockázatelemzési Főosztály

2021. november 25.

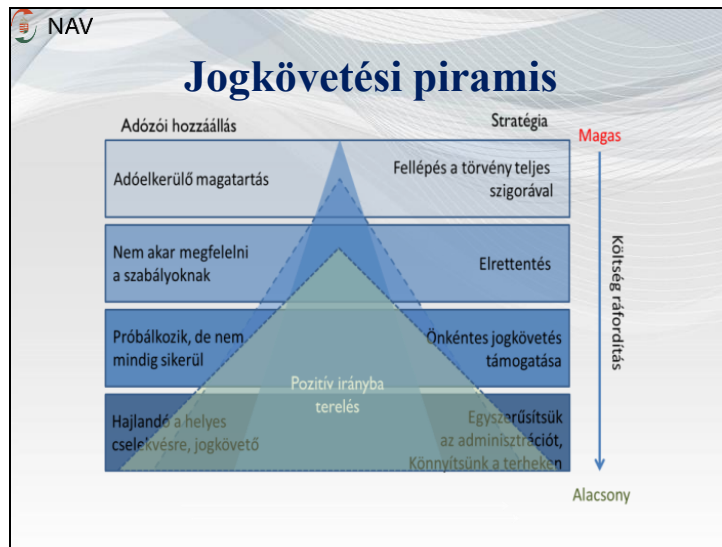
2. dia

3. dia

4. dia

5. dia

6. dia

Viselkedéstudományi megközelítések

When an economist says the evidence is "mixed," he or she means that theory says one thing and data says the opposite.

— Richard Thaler —

AZ QUOTES

7. dia

NAV

Viselkedéstudományi megközelítések

Thaler, R. H. – Sunstein C. R. (2011): *Nudge: Jobb döntések egészségről, pénzről és boldagságról – a pénzügyi válság után* – Menedzser Könyvkiadó, Budapest.

- ✓ A döntéshozók valamilyen irányba történő terelése, ösztökélése.
- ✓ DE: meghagyva a választás szabadságát.
- ✓ Figyelembe véve azt, hogy nem vagyunk képesek mindig racionális döntéseket hozni (kognitív képességek és környezeti hatások befolyásolják döntéseinket).

8. dia

NAV

Minden vásárlást üssön be a pénztárgépbe!

Tisztelt <dr. Hosszúnevűné dr. Meghosszabb-Kötőjeles Gyöngyvirág Szemirámisz>!

Az online pénztárgépek bevezetése óta folyamatosan követjük a forgalmi, készpénzkészlet és egyéb adatokat, és ezeket felhasználjuk akkor is, amikor kiválasztjuk, hogy mely gazdálkodókat kell ellenőriznünk.

Mit kell tennie?
Kérjük, ügyeljen online pénztárgépeinek szabályos használatára:

- minden vásárlást üssön be a pénztárgépbe,
- gondosan ellenőrizze a pénztárgépi megfelelő szervizeléséről és folyamatos adatkapcsolatáról!

Mit vizsgálunk?
Az Ön pénztárgépei rögzítik többek között a tranzakciók számát, összegét, fizetési módját, a szerződött ügyféli számát és a készpénzállományt. Ezeket az adatokat elemzzük, és az eredményeket felhasználjuk a kockázatok elemzéséhez.

További, az Ön számára fontos információt talál tájékoztatóinkban.

- Olvassa el a [legfontosabb tudnivalókat a pénztárgépek üzemeltetéséről](#)
- [Kövessze a legfrissebb információkat!](#)

Ha az Ön online pénztárgépéből érkező adatok szabálytalanságra utalnak, további ellenőrzéseket végezhetünk, például:

- próbavásárlásokat,
- forgalmismérést.

Ha beigazolódik, hogy valójában szabálytalanság történt, a mulasztási bírság akár <X> forint is lehet. Emellett 12 napra üzletlezárást is elrendelhetünk. Ne kockáztasson!

Köszönjük együttműködését!

Íktatószám: <Íktatószám> Üdvözlettel:
Nemzeti Adó- és Vámhivatal

A NAV csak hivatalos csatornákon, Úgyfélkapun, vagy postai úton kommunikál az adókkal. Soha nem kéri a bankszámlára, vagy bankkártyára semmilyen bírságot az adó. Ügyeljen az adóhálójára, elvárások, melyek ismeretese címe tartozik.

9. dia

NAV

Támogató eljárás

Kizárólag az előzetesen feltárt kockázat (hiba, hiányosság) rendezése

- az eljárásban **a részvétel ÖNKÉNTES**,
- az eljárás keretében **szankcionálásnak nincs helye**,
- a támogató eljárás **NEM ELLENŐRZÉSI ELJÁRÁS**,
- **ellenőrzési tilalom** a támogató eljárás ideje alatt az érintett adónem és időszak tekintetében (kivéve a kötelező ellenőrzések elrendelését!).

10. dia

NAV

ADÓtraffipax

Érintett adózók előzetes értesítése a várható ellenőrzésekről

Egy-egy földrajzi terület	Kitelepülés, piac, vásár
Meghatározott tevékenységi kör	Kiemelt rendezvény

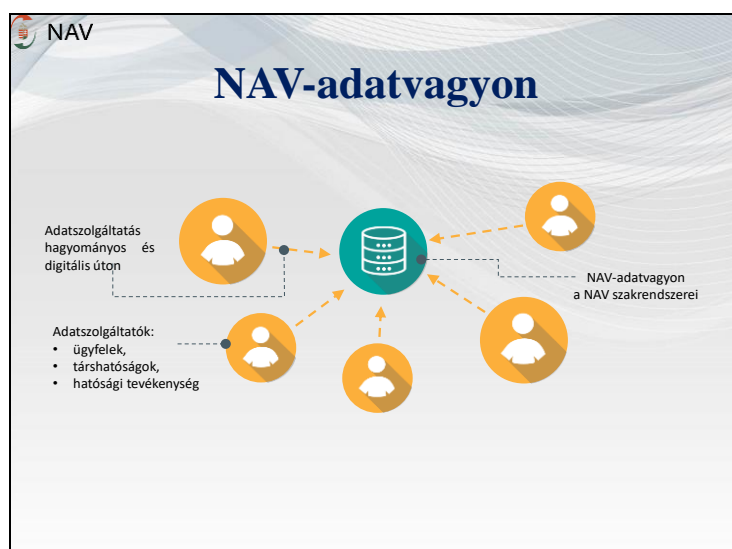
11. dia

NAV

„Hagyományos” ellenőrzések

- Szigorúan célzott kiválasztás alapján
- Célzott nemzetközi információcsere
- Informatikai adatmentés
- Szakterületi/társhatósági együttműködés
- Ideiglenes biztosítási intézkedés

12. dia

13. dia

14. dia

NAV

Real-time adatok

ONLINE PÉNZTÁRGÉPEK

- több, mint 200 ezer üzembe helyezett pénztárgép
- átlagosan 10 millió bizonylatadat naponta
- 36 ezer nyugta- és számlaadásikötelezettség-vizsgálat → 675,77 millió forint mulasztási bírság (2020)

KEZELŐSZEMÉLYZET NÉLKÜLI ÉTEL- ÉS ITALAUTOMATÁK

- 20 ezer üzemelő automata
- 20 és 100 millió forint közötti napi forgalom → összesen több, mint 22 milliárd forint forgalom 2020-ban

ELEKTRONIKUS KÖZÜTI ÁRUFORGALOM-ELLENŐRZŐ RENDSZER (EKAER)

78 ezer regisztrált felhasználó → több mint 78 millió bejelentés összesen

ONLINE SZÁMLA RENDSZER

- 1200 ezer regisztrált felhasználó
- 732,73 millió sikeresen beküldött számla
- 127 ezren a NAV számlázó programját használják

15. dia

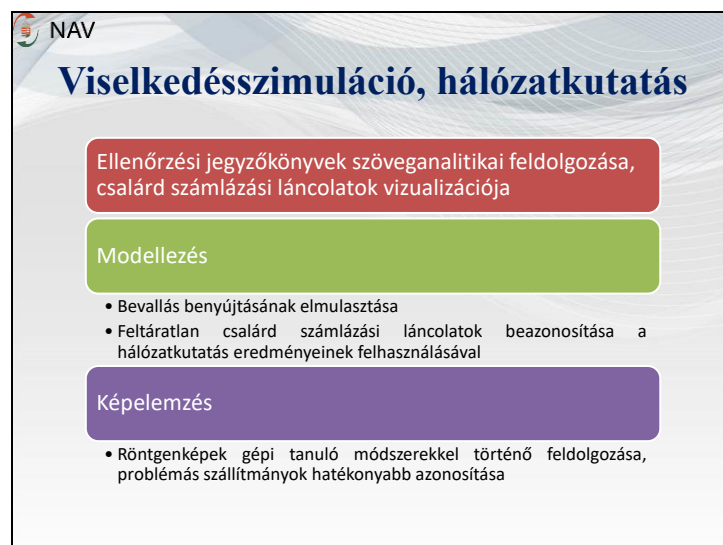
16. dia

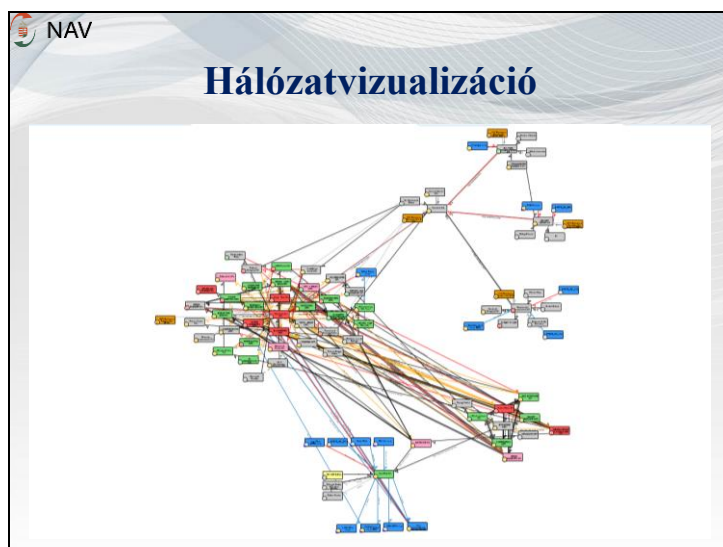
17. dia

18. dia

19. dia

20. dia

A PÉNZMOSÁS ÉS A TERRORIZMUS FINANSZÍROZÁSÁNAK MEGELŐZÉSE, VALAMINT A KORRUPCIÓ ELLENI INTÉZKEDÉSEK KÖNYVVIZSGÁLÓI FELADATAI

1. dia

The image shows the cover of a conference program. At the top left is the logo of the Hungarian Accounting Chamber (Magyar Könyvvizsgálói Kamara). The main title is 'FINTELLIGENCE' in large, bold letters, with 'PÉNZÜGYI ELLENŐRZÉS KONFERENCIA' underneath. Below that, it says 'Pénzügyi és Számviteli Intézet – XVII. Szakmai Nap'. The subtitle is 'A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzése, valamint a korrupció elleni intézkedések könyvvizsgálói feladatai'. The location and date are 'Miskolci Egyetem, Miskolc, 2021. november 25.'. At the bottom, the name 'dr. Hegedűs Mihály' is listed.

2. dia

The slide is titled 'Aktualitás nemzetközi kitekintés'. It features a background image of several 5000 Euro banknotes. On the left, under the heading 'A pénzmosás volumene', there is a list of statistics:

- IMF
 - 590–1500 Mrd USD
- J. Walker
 - 2850 Mrd USD (Spanyolország teljes évi kibocsátása)

The logo of the Hungarian Accounting Chamber is visible in the bottom right corner.

3. dia

The slide is titled 'Irodalmi kitekintés'. It features a background image of a stack of books with a pear on top. On the left, there is a list of literary references:

- Alexandre Dumas:
 - Monte Cristo grófja
- Jókai Mór
 - Az aranyember

The logo of the Hungarian Accounting Chamber is visible in the bottom right corner.

4. dia

A
pénzmosás
fogalma

Magyar Közgazdasági Kamara

5. dia

Aktualitás nemzetközi kitekintés

2017. évi LIII. évi törvény
(továbbiakban: Pmt.) Európai
Parlament és a Tanács (EU)
2018/843 irányelve
**„a pénzmosás és a
terrorizmus finanszírozása
megelőzéséről és
megakadályozásáról”**

- Barcelona, 2021. március
– Josep Maria Bartomeu
- USA 2019. november
– a „köpcös”
- 2016. április, Panama

Magyar Közgazdasági Kamara

6. dia

Aktualitás
nemzetközi
kitekintés

Pénzmosás gyanújának elmaradt bejelentése

Deutsche Bank felelősége egy 1,3 ezer milliárd USD-s
pénzmosási botrányban 1999–2017 között.

A Deutsche Bank **amerikai fiókja** 5678 napot várt
hasonló bejelentéssel.

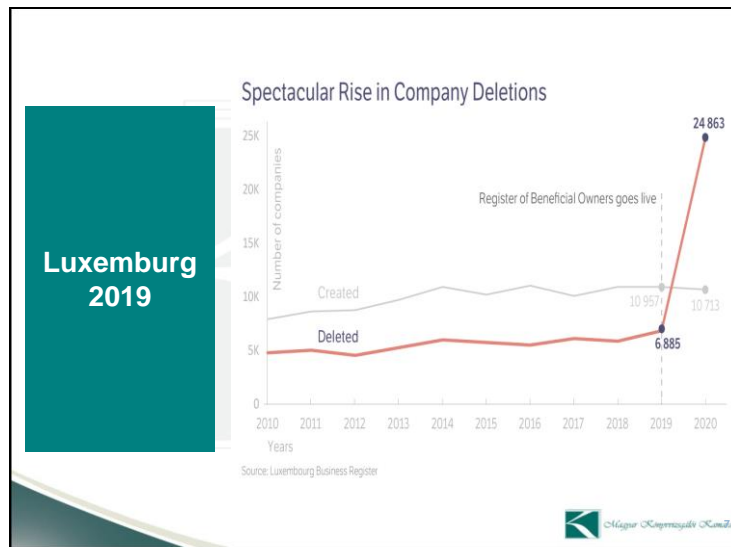
A **Bank of New York Mellon Corporation** 6666 napot
késett.

Commerzbank 10 hónappal később jelezte gyanúját az
illetékes hatóságok felé.

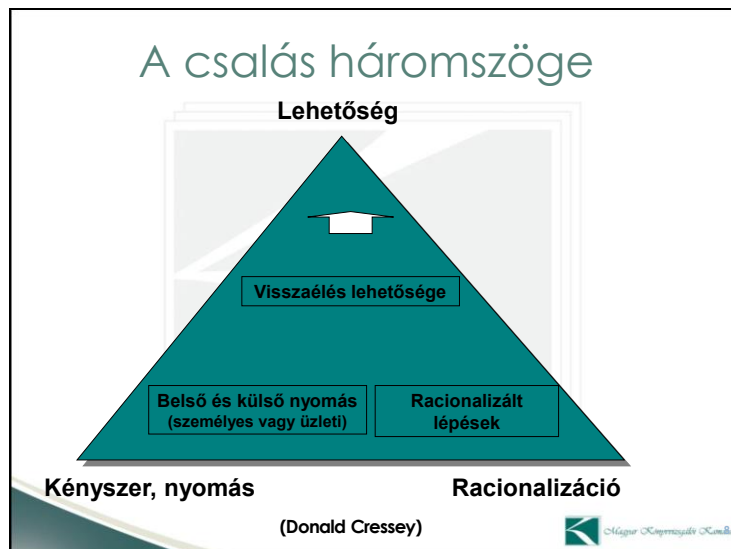
@Lukács: Bosnyák-emiékkonferencia, 2020

Magyar Közgazdasági Kamara

7. dia

8. dia

9. dia

A pénzmosás fogalma a Btk. 400. § szerint

Aki a más által elkövetett bűncselekményből származó

- a) dolgot gazdasági tevékenység gyakorlása során felhasználja,
- b) dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenységet végez, vagy pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe, és gondatlanságból nem tud a dolog ezen eredetéről

Magyar Közgazdasági Kamara

10. dia

Illegális tevékenység	Pénzügyi tranzakciók		Nem pénzügyi tranzakciók	
	A rejtett gazdasági tevékenység típusai	lopott jóságokkal való kereskedés		lopott jóságokkal való kereskedés barterben
Kábítószer-kereskedés		kábitószer saját használatra		
prostituáció szerencsejáték csempészet hamisítás		lopás saját használatra csempészet		
legális tevékenység	adóelkerülés	adókijátszás	adóelkerülés	adókijátszás
	be nem jelentett jövedelem önálló vállalkozásból	járujúkos szolgáltatások	legális jóságok és szolgáltatások bartere	kaláka
	fizetések, bérek és egyéb jövedelmek be nem jelentett megbízásokkal, amelyek legális szolgáltatáshoz és jóságokhoz kapcsolódnak			

11. dia

Hogyan keletkezik? (nem a vállalkozás érdekében felmerült költségek)	feketegazdaság működtetése	
		<ul style="list-style-type: none"> – offshore cégek felhasználása
	a könyvelésben elszámolt számlák	
	<ul style="list-style-type: none"> – franciaágy-> irodabútor (tao, áfa) – sertés->szarvasmarha (tao) – olajcsere->családi autó (tao, áfa) – virág->dekoráció (tao) – ballagási vacsora->üzleti meghívás (tao) – iskolai felszerelés->irodaszer (tao, áfa) – lakásfestés->irodaköltség. (tao, áfa) – lakásépítés->irodaépítés (tao, áfa) – hulladékkereskedelem – üzemanyag-felhasználás (tao, áfa) – pályázati forrás elszámolása fiktív számlákkal 	

12. dia

A pénzmosási műveletek jellemzői
<ul style="list-style-type: none"> • nem ismert a pénz valódi eredete és tulajdonosa; • állandóan változik a formája, alakja; • az eljárás, a pénz útja nem nyomon követhető; • a pénz meglétét valaki folyamatosan szemmel tartja.

13. dia

A pénzmosás fázisai

- **Elhelyezés** (kavics),
- **Rétegzés** (bújtatás, eredettől való elválás),
- **Integrálás** (szárítás, önhitelezés)
- **Zünd-féle körforgásmodell,**
 - (Svájc, a víz körforgása)
 - (Amerikában: ciklusmodell)
 - (Ackermann-féle célmodell)

14. dia

A pénzmosási technikák

- Fantomcégek és fedővallalkozások,
- Egy kis ügyeskedés,
- Akkreditív felhasználása,
- Szerencsejáték,
- Ékszer,
- Árumozgást meg nem kívánó ügyletek

15. dia

Összefüggések a pénzmosás, az adóparadicsom és offshore között

16. dia

A pénzmosás mérése, gazdasági hatásai

- Közvetlen módon nem mérhető.
- Crime Trend Analysis: mennyire sebezhető egy ország pénzügyi rendszere, milyen mértékben használható fel pénzmosásra
- Minél nagyobb a végeredmény, annál vonzóbb egy ország a pénzmosók számára.

17. dia

7 domináns faktor

1. Egy főre jutó GNP, szorzó tényező
2. Banktitok 0–5
3. A kormányzat attitűdje, toleranciája 0–4
4. SWIFT-tagság 0,1
5. Országon belüli érdekütközések 0–4
6. Korruptió 1–5
7. 15x szorzó, konstans

18. dia

Vonzerő index

Attraktivitási index
(minél magasabb az eredmény, annál nagyobb a pénzmosók vonzódása az adott országhoz)

Ország	Eredmény
Luxemburg	686
Egyesült Államok	634
Svájc	617
Kajmán-szigetek	600
Ausztria	497
Hollandia	476
Liechtenstein	466
Vatikán	449
Egyesült Királyság	439
Szingapúr	429
Hongkong	397
Írország	356
Bermudák	313
Bahamák, Andorra, Brunei, Norvégia, Izland, Kanada	250–299

19. dia

A legnépszerűbb pénzmosási útvonalak

A 20 legnagyobb pénzmosási útvonal

Rangsor	Származás	Cél	Összeg (millió dollár)	Százalékos arány
1	USA	USA	528 091	18,5%
2	USA	Kajmán-szigetek	129 755	4,6%
3	Oroszország	Oroszország	118 927	4,2%
4	Oroszország	Olaszország	94 834	3,3%
5	Kína	Kína	94 579	3,3%
6	Románia	Románia	87 845	3,1%
7	USA	Kanada	63 087	22,0%
8	USA	Bahama-szigetek	51 378	2,2%
9	Franciaország	Franciaország	57 883	2,0%
10	Oroszország	Vatikán	55 056	1,9%
11	Németország	Németország	47 202	1,7%
12	USA	Bermuda	46 745	1,6%
13	Spanyolország	Spanyolország	28 819	1,0%
14	Thaiföld	Thaiföld	24 953	0,9%
15	Hongkong	Hongkong	23 634	0,8%
16	Kanada	Kanada	21 747	0,8%
17	Egyesült Királyság	Egyesült Királyság	20 897	0,7%
18	USA	Luxemburg	19 514	0,7%
19	Németország	Luxemburg	18 804	0,7%
20	Hongkong	Tajvan	18 796	0,7%
Összesen	minden ország	minden ország	2 850 470	100,0%

Forrás: Crime Trend Analysis

20. dia

Fogalmi meghatározások

- Adóparadicsom
- Offshore cég

21. dia

Adóparadicsom legfontosabb jellemzői

- Adózás,
- Biztonság,
- Diszkréció,
- Bürokráciamentesség,
- Rugalmasság,
- Infrastruktúra.

22. dia

Adóparadicsomi státusz kritériumai

23. dia

Csoportosításuk

- **Teljesen adómentes helyszínek: (no tax haven)**
- **Csak a helyben keletkező jövedelmet adóztatják (zero tax haven)**

24. dia

Adóparadicsomok

Top 20 adóparadicsom			
Rangsor	Ország	Rangsor	Ország
1	Svájc	11	Brit Virgin-szigetek
2	Kajmán-szigetek	12	Bermuda
3	Luxemburg	13	Egyesült Királyság
4	Hongkong	14	Panama
5	Egyesült Államok	15	Belgium
6	Szingapúr	16	Marshall-szigetek
7	Jersey	17	Ausztria
8	Japán	18	Egyesült Arab Emírségek
9	Németország	19	Bahama-szigetek
10	Bahrein	20	Ciprus

25. dia

Svájc

- Jelentős: turizmus, vegyipar, bankszektor
- Sokszínű szolgáltatások
- Speciális kedvezményeket biztosító helyszín
- Szigorú büntetés a banktitok megszegésére
- Tőke paradicsoma → gazdasági és politikai stabilitás
- Általánosan használt cégforma a részvénytársaság
- Holdingok számára minimális a kantonokban az adófizetés
- Osztalékra kirótt szövetségi adó 2-3%

26. dia

Kajmán-szigetek

- Utóbbi 15 évben vált híres adóparadicsommá
- Adómentes helyszín
- Bevételei forrása: turizmus és az offshore szolgáltatások
- Lehetőséget biztosít
 - Bankok
 - Biztosítók
 - Trösztök

27. dia

Luxemburg

- Alacsony adózású tevékenységet bizonyos vállalati formák végeznek.
- Offshore helyett különleges holdingvállalat.
- Speciális formát vehetnek igénybe: befektetési alapokat.
- Offshore vállalkozásokra nem vonatkoznak a luxemburgi kettős adóztatást elkerülő törvények.

28. dia

Offshore cégek előnyei

- Közvetlen adózási előnyök
- Járulékos előnyök
- Közvetlen adózási előnyök:

29. dia

Offshore cég alapításának célja

- Hajó- és repülőgép-regisztráció
- Külkereskedelmi ügylet lebonyolítása
- Magánvagyonok biztonságba helyezése
- Holdingtársaságok alapítása
- Ingatlanvásárlás
- Befektetések offshore cég segítségével
- Bank és biztosítótársaság létrehozása
- Presztízsszempontok érvényesítése

30. dia

Hajó- és repülőgép-regisztráció

- Hajók:
 - Olcsó regisztrációs díj
 - Pl. Delaware → hajó regisztrálása : 5\$–45\$
 - Alacsony vámköltségek
- Repülőgép
 - Jelentős kedvezmények

31. dia

Nemzetközi Pénzügyi Akciócsoport (FATF) ajánlásai

- Azonosítsd az ügyfeledet!
- Ismerd az ügyfeledet!
- Tényleges tulajdonos ismerete!

32. dia

Összegzés

33. dia

KÖSZÖNÖM MEGTISZTELŐ FIGYELMÜKET!

ISBN 978-615-5626-71-5

Megjelent a Miskolci Egyetemi Kiadó gondozásában
A kiadó felelős vezetője: Szendi Attila
Kiadói szerkesztő: Gramantik Csilla
Korrektor: Juhász Zoltán
Szakmai szerkesztő: Bozsik Sándor